

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Eva Fabíková
Aktuální otázky interdisciplinární spolupráce při řešení
rodičovských konfliktů

Diplomová práce

Olomouc 2021

„Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Aktuální otázky interdisciplinární spolupráce při řešení rodičovských konfliktů vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje. Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 104 836 znaků včetně mezer.“

V Olomouci dne 2. července 2021

.....

Eva Fabíková

Tímto bych chtěla poděkovat JUDr. Renátě Šínové, Ph.D. za ochotnou pomoc, a vedení při psaní této diplomové práce. Za její trpělivost, cenné podněty, rady a připomínky, které mi v průběhu jejího psaní, poskytla.

Dále bych chtěla poděkovat všem soudům, psychologům, mediátorům, rodinným poradcům, sociálním pracovníkům a advokátům, kteří přispěli svými názory do mého průzkumu, z něžž tato práce také vycházela. Zvláště pak soudcům Mgr. Vladimíru Polákovi a JUDr. Jaroslavu Sosíkovi, za poskytnuté konzultace. A také psycholožce PhDr. et Mgr. Marii Blažkové, sociální pracovníci Mgr. Pavle Polákové a vedoucímu oddělení psychologů Úřadu pro mezinárodněprávní ochranu dětí, Mgr. Ondřeji Boušovi, za rady poskytnuté v oblasti psychologie a práce s dětmi.

V neposlední řadě bych chtěla poděkovat také své rodině, která mne po celá studia obětavě podporovala a je mi velkou oporou.

Obsah

Úvod	7
TEORETICKÁ ČÁST	9
1 Rodičovský konflikt.....	10
1.1 Pojem rodičovský konflikt	10
1.2 Hledání pomoci při řešení rodičovského konfliktu	12
2 Rodičovská odpovědnost v legislativě České republiky.....	14
3 Dítě a jeho práva v rodičovském konfliktu.....	17
4 Interdisciplinární spolupráce.....	20
PRAKTICKÁ ČÁST	22
1 Soudy	23
1.1. Úvod.....	23
1.2 Vyhodnocování přijatých odpovědí	23
1.2.1 Vliv interdisciplinární spolupráce na práci opatrovnických soudců	24
1.2.2 Názory soudců na efektivitu Cochemské praxe:	24
1.2.3 Nástroje užívané soudci v řízení.....	26
1.2.4 Zkušenosti s ostatními zapojenými profesemi	30
1.2.5 Důsledky aplikace interdisciplinární spolupráce na formu rozhodování soudu...32	
1.3 Dílčí závěr	33
2 Orgán sociálně-právní ochrany dětí, centra odborné pomoci a advokáti.....	36
2.1 Úvod.....	36
2.2 Přístup dotázaných profesí k interdisciplinární spolupráci	36
2.3 Aplikované modely spolupráce v České republice	39
2.3.1 Cochemský model	40
2.3.2 Jiné modely interdisciplinární spolupráce aplikované OSPOD	42
2.4 Spolupráce OSPOD a center odborné pomoci	43

2.5. Přístupy k jednání OSPOD a rodinných poraden s rodinou.....	45
2.6 Otázka dostatečných kapacit OSPOD a center odborné pomoci	47
2.7 Dílčí závěr	48
Závěr.....	50
Seznam použitých zdrojů.....	53
Shrnutí	59
Abstract.....	59
Klíčová slova	60
Key words.....	60
Přílohy	61
Dotazník č. 1 - soudy.....	62
Dotazník č. 2 - OSPOD	67
Dotazník č. 3 - centra odborné pomoci	72
Dotazník č. 4 - advokáti	76

Seznam použitých zkratek

ČR	Česká republika
ÚS	Ústavní soud
VOV	Veřejný ochránce práv
ČAK	Česká advokátní komora
OSN	Organizace spojených národů
RE	Rada Evropy
UMPOD	Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí
OSPOD	Orgán sociálně-právní ochrany dětí
OZ	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
ZŘS	Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů
OSŘ	Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
ZA	Zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů
ZSPOD	Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů
ZSS	Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů
ZM	Zákon č. 202/2012 Sb., o mediaci, ve znění pozdějších předpisů
ÚPD	Úmluva o právech dítěte
FamFG	Gesetz über das Verfahren in Familiensachen und in den Angelegenheiten der freiwilligen Gerichtsbarkeit
sp. zn.	Spisová značka
čl.	Článek
odst.	Odstavec
písm.	Písmeno

Úvod

Tématem, které jsem pro zkoumání, v rámci své práce zvolila, je rozvoj interdisciplinární spolupráce v rodičovských konfliktech a s ním spojených aktuálních problémů, v souvislosti s rozvodem manželství. Tato myšlenka a praxe mne oslovily při stáži u okresního soudu v Novém Jičíně, což mne přivedlo k volbě tohoto tématu, pro mou diplomovou práci. Rodinné právo je specifickou oblastí práva, pro nutnost práce s emocemi a zvláště zranitelnou skupinou účastníků, kterými jsou děti. Proto se domnívám, že tato oblast vyžaduje též specifický přístup, který toto bude zohledňovat.

Takovým přístupem by mohla být interdisciplinární spolupráce. Ta v právním systému České republiky (dále ČR), v užším rozsahu fungovala již dříve, zejména mezi soudy a OSPOD. Roku 2015 však došlo k iniciativě, tuto spolupráci rozšířit a prohloubit, se zavedením souladných postupů a s předáváním zkušeností napříč zapojenými profesemi, kterými jsou soudci, sociální pracovníci, psychologové, mediátoři, rodinní poradci a též advokáti. A to za účelem efektivního působení na rodiče, kteří pro svůj vzájemný konflikt zapomněli myslet na to hlavní, své dítě, jeho nejlepší zájem, a to, že i po rozvodu manželství, zůstávají dále oba rodiči.

Tato práce si tak klade za cíl, zhodnotit tuto interdisciplinární spolupráci po stránce její sloučitelnosti se současným právním stavem v ČR, se zaměřením na některé její nástroje a prvky jako jsou jiný soudní rok, rodičovský plán, možnosti advokáta ve vztahu k jeho vázanosti pokyny klienta, otázka mlčenlivosti a současného stavu spolupráce zapojených profesí. Za tímto účelem, jsem v této práci zvolila postup, v právním prostředí, poměrně netypický. Neboť jsem práci rozdělila na dvě části, teoretickou a praktickou, kdy praktická část je založena nejen na právním hodnocení, ale také na popisu zkušeností, založených na datech, získaných pomocí dotazníků a rozhovorů se zástupci do interdisciplinární spolupráce zapojených profesí. Jde tak o diplomovou práci, v právním prostředí, metodologicky nestandardní. Takový postup však považuji, pro tento typ práce, za vhodný a přínosný. Neboť jde o oblast, založenou na střetu zkušeností jak právních, tak mimoprávních profesí, jako jsou například psychologové, a též proto, že stejně jako i v jiných oblastech práva rodinného, se zde setkáváme s významným, neprávním činitelem, kterým jsou emoce, které interdisciplinární spolupráce též zohledňuje. Praktická část práce, která je rozdělena do tří kapitol, a to úvodní kapitoly a kapitol věnovaných jednak praxi a problémům soudů a zadruhé OSPOD, centrům odborné pomoci a advokátům, je tak založena na analýze současné podoby

interdisciplinární spolupráce, se zaměřením na její možné nedostatky zjištěné průzkumem učiněným na základě rozhovorů se zástupci interdisciplinární spolupráce v soudním regionu Nový Jičín a dotazníků, rozeslaných zástupcům zapojených profesí napříč Českou republikou. Otázky v průzkumu jsou zaměřeny na nástroje a metody při spolupráci využívané a též na problémy, s nimiž se při spolupráci, zapojené profese, setkávají. Spolu s tím, se v praktické části práce věnuji též otázce podob interdisciplinární spolupráce, uplatňovaných v ČR, jako je Cochemský model a jiné. Proti tomu teoretická část práce, rozdělená do čtyř kapitol, se věnuje otázkám rodičovského konfliktu, pojetí rodičovské odpovědnosti v ČR, postavení dítěte v konfliktu a základnímu vymezení interdisciplinární spolupráce v ČR, s cílem představit pohnutky vedoucí k rozšíření spolupráce zapojených profesí.

Tato práce se tak věnuje v jednotlivých kapitolách, v teoretické části, přehledově jevům vedoucím ke specifčnosti řízení o péči o dítě, kterými jsou rodičovský konflikt, rodičovská odpovědnost a participační práva dítěte a myšlenka a prvotní iniciativě posílení interdisciplinární spolupráce v opatrovnickém řízení v České republice.

Praktická část se pak zabývá, ve své první kapitole, zkušenostmi soudců okresních soudů, s interdisciplinární spoluprací jako takovou a spoluprací s ostatními zapojenými profesemi, zejména s advokáty, které byly zjištěny průzkumem. Dále se tato kapitola věnuje analýze zjištěných problematických oblastí spolupráce a nástroji potenciálně využitelnými při interdisciplinární spolupráci, kterými jsou jiný soudní rok rodičovský plán a způsob zjišťování názoru dítěte, o jehož péči je rozhodováno.

Druhá kapitola praktické části se dále zabývá postoji advokátů, psychologů, sociálních pracovníků, mediátorů a rodinných poradců k interdisciplinární spolupráci, vztahem advokáta rodiče k nejlepšímu zájmu dítěte, otázkou kolizního opatrovnictví dítěte, v souvislosti s řízením o péči a nedostatky ve spolupráci ve vztahu k předávání informací mezi rodinnými poradnami a OSPOD.

Koncepčně je tak tato práce rozdělena do dvou částí, teoretické a praktické, které jsou dále členěny do jednotlivých kapitol a podkapitol, v nichž je vycházeno z metody popisné, komparativní, a též z vlastního průzkumu. Pro účely psaní této diplomové práce, je tak čerpáno ze získaných dat z průzkumu, dále z právních předpisů a komentářů, odborných článků, sborníků, nálezů Ústavního soudu a dalších publikací, pro toto téma relevantních.

TEORETICKÁ ČÁST

Tato část práce je zaměřena na teoretické uchopení pojmů, se kterými je dále pracováno v praktické části této práce. Považuji za důležité, nejprve v této práci, která je zaměřena na aktuální otázky interdisciplinární spolupráce mezi soudci, OSPOD, rodinnými poradnami, advokáty, mediátory a dalšími profesemi, při řešení rodičovských konfliktů v souvislosti se soudním řízením o určení péče o nezletilé dítě, uvést stav, který vedl v roce 2015 k iniciativě jejího posílení.

Tato část tak v obecné rovině pojednává o rodičovském konfliktu, participačních právech dítěte, nejlepším zájmu dítěte, rodičovské odpovědnosti a interdisciplinární spolupráci.

1 Rodičovský konflikt

1.1 Pojem rodičovský konflikt

Pojem rodičovský konflikt poskvrňuje širokou, ale specifickou oblast. Samotný pojem konflikt, jak jej vymezuje literatura, není ani dobrý ani špatný. Je to přirozená reakce člověka na vznik názorového nesouladu mezi dvěma či více osobami¹. A je tedy charakteristický dvěma základními složkami, kterými jsou: existence rozkolu minimálně dvou odlišných názorů, a emoční složkou². V takové situaci dochází buď k jeho klidnému vyřešení, nebo naopak k jeho vyhrocení.

Tato práce se zabývá konflikty mezi specifickými subjekty, a to rodiči nezletilého dítěte, které se jeho stranám (dále rodičům) nedaří, bez pomoci zvenčí, vyřešit. Zejména půjde o konflikty pojící se s rozchodem rodičovského páru a následným rozhodováním o péči o jejich nezletilé dítě. Tato oblast tak zahrnuje jak sezdané, tak nesezdané rodičovské páry. V této práci se však pro větší specifickou zaměřím právě na rodičovské páry sezdané, zvláště ty, u nichž dochází k rozvodu manželství.

Důvodem, proč volím ve své práci toto vymezení, je ten, že řízení o rozvodu rodičovského páru se v naší legislativní praxi obligatorně pojí s řízením o péči o nezletilé dítě, které ať už více nebo méně s rodiči těžkosti probíhajícího soudního řízení také prožívá. Oproti tomu u nesezdaných rodičovských párů k soudnímu řízení nemusí vůbec dojít, pokud nebude ohledně řízení o péči podán návrh na jeho zahájení.³ Takové děti tak vůbec nemusí soudní fázi rodičovského konfliktu projít, ať už je situace v rodině jakákoliv a stejně tak do situace v této rodině nemusí vstoupit nikdo, kdo by rodičům připomínal participační práva dítěte, apeloval na jejich rodičovské kompetence, nebo jim zprostředkoval názor dítěte na situaci, jíž je vystaveno.

Problémem rodičovských konfliktů, je zejména emoční složka, která rodičům často brání vystoupit z pozic, které zaujali. Jejich striktní držení, jim brání ve vzájemném naslouchání a může vyústit až v poziční boj. Jak shodně uvádí někteří sociální pracovníci, psychologové⁴ a literatura.⁵ Tak mohou vznikat zdánlivě bezvýchodné situace, z nichž ony

¹ HOLÁ, Lenka, HRNČIŘÍKOVÁ, Miluše. Mimosoudní metody řešení sporů. Praha: Leges, 2017, s. 28.

² ŠÍNOVÁ, Renáta, KAPITÁN, Zdeněk. In: ŠÍNOVÁ, Renáta a kol. *Rodina v mezinárodních souvislostech*. Praha: Leges, 2019, s. 19.

³ § 906 odst. 1 zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

⁴ Čerpáno z rozhovoru s vedoucím oddělení psychologů UMPOD Mgr. Ondřejem Boušou a vedoucím OSPOD v Novém Jičíně, Mgr. Richardem Pešatem.

dvě zainteresované osoby, bez pomoci nezávislé třetí strany, mnohdy nevidí cestu ven. Situace rodičovského páru je ještě o to těžší, že zde již nejde pouze o ony dvě osoby v konfliktu, ale je zde i osoba třetí, jejich dítě, kterého se celá situace významně dotýká a není možné jej opomenout. Odborníci mnohdy připomínají, že rodiče v konfliktu si často zapomínají všimnout, jak situaci prožívá jejich nezletilé dítě,⁶ které se nachází v pro budoucí život, velmi podstatném a zranitelném období sociálního a emočního vývoje a jen těžce se vyrovnává s napjatými vztahy mezi rodiči, neboť tím je zasahováno do jeho jistoty a pocitu bezpečí, který mu jinak rodiče poskytují⁷. Proto je ve vyhrocených případech, kdy dítě, již bylo konfliktem rodičů zasaženo, a rodiče sami nastalou situací nezvládají rychle a s co nejmenším zatížením dítěte vyřešit, potřeba na toto nezapomínat a je pak vhodné přizvat k pomoci odborníka, školeného v komunikaci s nezletilými dětmi, aby mu situací pomohl projít s co nejmenší ujmu a případně také pomohl zprostředkovat rodičům pocity jejich dítěte.

Konflikty se čas od času objevují mezi všemi rodičovskými páry, jsou přirozenou reakcí na názorové odlišnosti osob a většinu z nich se podaří vyřešit pomocí vzájemné komunikace mezi rodiči, kteří běžně ve svém vztahu o záležitostech rodiny a dítěte jako je: každodenní péče, vzdělání, právní zastupování dítěte a další věci, rozhodují společně, jako partneři, jako rodiče. JUDr. Ing. Romana Rogalewiczová v knize *Dítě v rodičovském konfliktu* uvádí názor, že je přirozené, aby rodiče měli odlišné názory na výchovu. Stejně tak je však přirozené, aby hledali společné řešení nastalé situace. Pokud však do vzájemného vztahu rodičů vstoupí například nějaký partnerský konflikt nebo dojde až k rozvodu či rozchodu rodičů, pak ti mnohdy pod vlivem rozjitřených emocí ze své partnerské situace, promítají negativní postoje i do své vzájemné rodičovské úlohy a i situace, které by dříve byli schopni vyřešit kompromisem, tak najednou řešit, pro partnerský boj, nejdou. Rodiče tak za běžných situací procházejí konfliktem spolu.⁸ Tím se vytváří pro dítě *správný vzor*, učící jej, jak v budoucnu přistupovat k řešení konfliktních situací, do nichž se samo dostane. Problém tak nastává až tehdy, když rodiče hledání společného řešení nejsou schopni. K tomu často dochází v souvislosti s jejich rozchodem, zejména pokud i poté v jejich vztahu přetrvávají negativní emoce a postoje. Vzájemné antipatie pak v takových případech často přenášejí i do svého rodičovského vztahu a pod jejich vlivem mnohdy zapomínají, že i když přestali být

⁵ HOLÁ, Lenka, HRNČIŘÍKOVÁ, Miluše. *Mimosoudní metody řešení sporů*. Praha: Leges, 2017, s. 43.

⁶ Poznatek z rozhovorů s psychology UMPOD a Rodinné a manželské poradny v Novém Jičíně.

⁷ Obdobná myšlenka uvedena v kapitole A. III: NOSÁL, Igor. In: ŠÍNOVÁ, Renáta a kol. *Rodina v mezinárodních souvislostech*. Praha: Leges, 2019, s. 52-53.

⁸ ROGALEWICZOVÁ, Romana. *Dítě v rodičovském konfliktu – jak zůstat dobrým rodičem i po rozchodu*. Praha: Leges, 2019, s. 49 a s. 19.

partnery, stále jsou rodiči společného dítěte a to se po celý život nezmění.⁹ K tomu je výstižně uvedeno v ROGALEWICZOVÁ, Romana. *Dítě v rodičovském konfliktu...*, na str. 9, že za konfliktem často stojí nejen ztráta životního partnera, ale také strach ze ztráty dítěte.¹⁰ Vlivem toho se mohou i dříve běžně a snadno vyřešitelné otázky, jako je například, u které babičky bude dítě trávit první týden prázdnin, či do které školky nastoupí, stát velkým problémem.

Pokud pak dojdou rodiče zasažení nevyřešeným konfliktem až k řízení o péči o nezletilé dítě, je to těžká zkouška pro celý systém opatrovnické agendy ČR, neboť rodiče v takovém stavu častokrát nejsou připraveni se dohodnout na podobě budoucí péče a s ní se pojících dalších výchovných otázkách, osobním styku či výživném pro společné dítě¹¹.

Zde pak velmi záleží na postupu, který zastává odborník, se kterým se rodiče na počátku setkají, ať je to soudce, psycholog, sociální pracovník, advokát nebo jiný. Taková osoba, pokud si získá důvěru rodičů nebo na ně zapůsobí svou autoritou, má možnost ovlivnit další směřování vývoje konfliktu. Pokud zvolí nekonfliktní strategii, může se odborník pokusit sám vést rodiče k aktivaci jejich rodičovských kompetencí, vzájemnému naslouchání a společnému jednání, nebo jim doporučit jiného pro danou oblast zběhlejšího odborníka či odborníky. Také ale může zvolit opačný přístup a konflikt ještě prohloubit a případně i znemožnit hledání jeho oboustranně přijatelného řešení. V současnosti však již mnozí odborníci, i z jiných zemí Evropy, doporučují, se v oblasti rodinného práva zdržet užívání konfliktních strategií, zejména pokud jde o advokátní praxi^{12 13} a za tímto cílem, v agendě týkající se dětí, využívat víceoborové přístupy^{14 15}.

1.2 Hledání pomoci při řešení rodičovského konfliktu

⁹ Nález Ústavního soudu ze dne 31. ledna 2007, sp. zn. I. ÚS 343/05, část III.: „*Pokud tedy oba rodiče selhali v tom, že se rozešli a tím znemožnili nezletilému žít s oběma z nich, neměli by selhávat v dalším společném, pozitivně výchovném působení na nezletilého. I když se rozešli, zůstávají stále rodiči dítěte s plnou odpovědností za jeho budoucí vývoj.*“

¹⁰ ROGALEWICZOVÁ, Romana. *Dítě v rodičovském konfliktu...*, s. 9.

¹¹ ROGALEWICZOVÁ, Romana. Interdisciplinární spolupráce při řešení rodičovských konfliktů. *Bulletin advokacie* [online], 2017, roč. 2017, č. 12, s. 35-36 [cit. 10. června 2021]. Dostupné z: https://www.cak.cz/assets/komora/bulletin-advokacie/ba_12_2017_web.pdf.

¹² NOVÁKOVÁ, Markéta. Představení iniciativy Cochem.cz. In: ROGALEWICZOVÁ, Romana, CIRBUSOVÁ, Martina (eds.). *Cochemská praxe v České republice*. Brno: Tribun EU, 2015, s. 20.

¹³ BRZOBOHATÝ, Robin a kol. *Interdisciplinární spolupráce v nejlepším zájmu dítěte – metodické doporučení pro řešení rodičovských konfliktů nejen s mezinárodním prvkem*. Brno: Tribun EU, 2015, s. 33.

¹⁴ BRZOBOHATÝ, Robin a kol. *Interdisciplinární spolupráce v nejlepším zájmu dítěte – metodické doporučení pro řešení rodičovských konfliktů nejen s mezinárodním prvkem*. Brno: Tribun EU, 2015, s. 4.

¹⁵ Výbor ministrů Rady Evropy. Pokyny výboru ministrů Rady Evropy o justici vstříc dětem [online]. Strasbourg: Council of Europe Publishing, 2013. Dostupné z: <https://rm.coe.int/16806a452e>, s. 60.

U způsobů, jak se rodičům může dostat pomoci profesionála, záleží na jejich vůli. Mohou jej vyhledat sami z vlastního zájmu nebo jim může být soudem¹⁶ či orgánem sociálně právní ochrany dětí (dále OSPOD)¹⁷ uložena povinnost vyhledat odborné pomoci. Nejčastěji se pak jedná o odborníky z řad sociálních pracovníků, psychology, mediátory nebo právníky vyškolenými pro collaborative law a jiné.

Ústavní soud ČR (dále ÚS), v jednom ze svých nálezů poznamenal, že samotné soudní rozhodnutí není zárukou vytvoření pro dítě harmonického výchovného prostředí, neboť k tomu je potřeba snahy samotných rodičů pracovat na svém vzájemném vztahu¹⁸.

Zda se rodič, řešící konflikt s druhým rodičem, obrátí na příslušného odborníka o své vůli, záleží ve značné míře na tom, zda jde o rodiče, který si uvědomuje potřebu oddělit rodičovskou rovinu od té partnerské.¹⁹ Pokud toto nedokáže, pak pravděpodobně pomoc zvenčí hledat nebude. Pokud však rodiče přeci jen o pomoc od odborníka žádají, nebo jim je soudem uložena povinnost takovou pomoc vyhledat, tak by jim měla být poskytnuta co nejefektivnější cestou, tak aby byly, pokud je to možné, podpořeny rodičovské kompetence, a pokud možno co nejširě zachovány komunikace schopné rodičovské vztahy do budoucna.

¹⁶ § 474 odst. 1 věta 2. zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁷ § 13 odst. 1 písm. d) zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁸ Nález Ústavního soudu ze dne 30. dubna 2014, sp. zn. III. ÚS 650/14: „Závěrem si Ústavní soud dovoluje poznamenat, že jakkoliv mohou být obecné soudy při úpravě styku rodičů a dětí vedeny těmi nejlepšími úmysly, není v jejich silách, aby bez patřičné snahy obou rodičů vytvořily dítěti zcela harmonické výchovné prostředí, jelikož toto se vždy primárně odvíjí od vztahů mezi rodiči. Této své zodpovědnosti by si tedy rodiče měli být vědomi a tomu by také měli přizpůsobit své vzájemné vztahy při hledání kompromisního řešení k vytvoření ideálního výchovného prostředí pro své dítě.“

¹⁹ V knize: ROGALEWICZOVÁ, Romana. Dítě v rodičovském konfliktu. ..., s. 150, je uvedeno, že je potřeba přistupovat k rodinám individuálně, případ od případu. Neboť jsou rodiče, kteří jsou sami schopni oddělit partnerskou rovinu od té rodičovské, jiní k tomu potřebují menší pomoc zvenčí, a nakonec i ti, kteří jsou ve svém konfliktu ponořeni tak hluboko, že se u nich žádná snaha o pomoc neseťká s úspěchem.

2 Rodičovská odpovědnost v legislativě České republiky

Přijetím zákona č.89/2012 Sb., občanský zákoník (dále OZ), byla provedena změna v pojmosloví. Dříve používaný pojem rodičovská zodpovědnost byl přeformulován na rodičovskou odpovědnost²⁰²¹, kterou OZ vymezuje jako: „*povinnosti a práva rodičů, které spočívají v péči o dítě, zahrnující zejména péči o jeho zdraví, jeho tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj, v ochraně dítěte, v udržování osobního styku s dítětem, v zajišťování jeho výchovy a vzdělání, v určení místa jeho bydliště, v jeho zastupování a spravování jeho jmění.*“²² Z dikce ustanovení je zjevné, že se jedná o demonstrativní výčet. Ten tvoří současné tvrdé jádro rodičovské odpovědnosti, tedy nejdůležitější práva a povinnosti na kterých se, vlivem praxe a současných požadavků doby, legislativa během svého vývoje nepopíratelně shodla²³. Zároveň je zde dán prostor pro další vývoj této oblasti, což je vzhledem k rychlosti, s jakou se společnost mění jen logickým řešením.

Důvodová zpráva k OZ a zvláště k §858 demonstruje další důležitý prvek a tím je tendence sblížení právních úprav rodinného práva v členských státech Rady Evropy²⁴, což plyne i z obsahu rodičovské odpovědnosti dle Doporučení Výboru ministrů Rady Evropy č. R (84) 4 o rodičovské odpovědnosti²⁵, kde uvedený rozsah je jen o málo užší²⁶, než v již zmíněném ustanovení § 858 OZ.²⁷ Tato tendence sblížení právních řádů stanovením pro členské státy, ať už Rady Evropy či Evropské unie, alespoň společných zásad, je nutným důsledkem doby. V současnosti přibývá rodin s mezinárodním prvkem a pokud jsou právní úpravy zemí, s nimiž je potřeba u dané rodiny operovat diametrálně odlišné, může to již tak psychicky náročné případy, jako je rozhodování o péči o nezletilé, ještě více zkomplikovat a

²⁰ Viz § 30 an. zákona č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění zákona č. 210/1998 Sb.

²¹ Dále též v: Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., zvláštní část, str. 214-216.

²² § 858 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

²³ Před účinností zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, byla tato oblast upravena úžeji, pod pojmem rodičovská zodpovědnost, v ustanovení § 31 odst. 1 zákona č.210/1998 Sb., o rodině.

²⁴ Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., zvláštní část, str. 214-216.

²⁵ Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. *Soubor vybraných dokumentů Rady Evropy v oblasti ochrany práv dětí* [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2011. Dostupné z:

<https://www.mpsv.cz/documents/20142/954480/smernice.pdf/fcbe0d0f-24dd-9643-4c4e-6df8833a1801>. s. 5-8.

²⁶ Toto doporučení uvádí, v zásadě č.1 písm.a., demonstrativní výčet práv a povinností: „...soubor povinností a pravomocí, jejichž cílem je zajistit morální a materiální spokojenost dítěte, především pečováním o osobu dítěte, udržováním osobních vztahů s ním a zajištěním jeho vzdělání a výživy, jeho zákonného zastupování a správy jeho majetku“.

²⁷ Ve vztahu k výše uvedenému doporučení RE a zákonu č. 89/2012 sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, bych chtěla také zmínit sdělení č. 104/1991 Sb., o úmluvě o právech dítěte, která byla přijata 20. listopadu 1989 v New Yorku a jejíž ustanovení čl. 18 odst. 1 stručně uvádí, že: „...oba rodiče mají společnou odpovědnost za výchovu a vývoj dítěte“ Je tak vidět, že ani právo na mezinárodní úrovni nevolilo taxativní výčet práv a povinností rodičů a spíše přehledově uvádí je ty nejpodstatnější a nejčastěji řešitelné z nich, nebo žádný výčet vůbec neuvádí a pouze užívá pojem rodičovská odpovědnost, bez bližšího vymezení.

tím více uškodit dítěti, které je ve středu toho všeho. A na stranu druhou se i díky této tendenci rozšířil rozsah práv a povinností, náležejících do rodičovské odpovědnosti, výslovně uvedených v současném OZ. Změnilo se také vnímání dítěte na rovnocenný subjekt práv a povinností plynoucích z rodičovské odpovědnosti^{28 29} a došlo k vytvoření lepší koncepce participačních práv dítěte, zvláště práva být informováno o řízení, jež se dotýká jeho zájmů a práva sdělit v této věci svůj názor³⁰.

OZ dále uvádí, že rodičovská odpovědnost vzniká narozením dítěte, popřípadě přiznáním otcovství a zaniká, v okamžiku, kdy dítě nabude plné svéprávnosti.³¹ Také explicitně stanoví, že: „Rodičovská odpovědnost *náleží stejně oběma* rodičům“³² a měli by ji vykonávat *ve vzájemné shodě*³³, čímž je výslovně přiznána rovnost postavení obou rodičů vůči dítěti a připomínáno jim, aby vzájemně, pro dobro svého dítěte, spolupracovali³⁴. Proto se také OZ a právní i poradenská praxe snaží vést rodiče ke smírnému řešení konfliktu a k vzájemně přijatelné dohodě³⁵, neboť rodiče jsou považováni za ty, kteří jsou nejlépe znalí společného dítěte³⁶ a mají největší motivaci proto, aby bylo šťastné a spokojené³⁷.

V OZ je také stanoveno, že rodiče a děti mají vůči sobě *vzájemné* povinnosti a práva³⁸, čímž je vyjádřeno, že rodičovská odpovědnost *je institutem ochranným*, který má chránit nejen dítě, ale také samotný institut rodičovství.³⁹ Proto mnohé publikace i soudní praxe

²⁸ Jak je uvedeno například v: Výbor ministrů Rady Evropy. Pokyny výboru ministrů Rady Evropy o justici vstřícné dětem [online]. Strasbourg: Council of Europe Publishing, 2013. Dostupné z: <https://rm.coe.int/16806a452e>, s. 17-18: „*Děti by měly být považovány za řádné nositele práv a mělo by s nimi být takto zacházeno a měly by mít nárok na výkon všech svých práv způsobem, který přihlíží k jejich schopnosti formulovat své vlastní názory a rovněž k okolnostem případu.*“

²⁹ ROGALEWICZOVÁ, Romana. In: MELZER, Filip, TÉGL, Petr. *Občanský zákoník: velký komentář. Svazek IV.* Praha: Leges, 2016, 1437 s.

³⁰ Tyto jsou uvedeny v § 867 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, kde je stanovena povinnost soudu poskytnout dítěti potřebné informace, aby si mohlo vytvořit vlastní názor a tento sdělit. A také v § 875 odst. 2, který stanoví rodičům dítěte obdobnou povinnost.

³¹ § 858, věta za středníkem zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

³² § 865 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

³³ § 876 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

³⁴ WESTPHALOVÁ, Lenka, ROGALEWICZOVÁ, Romana. Práva dítěte v rodičovském konfliktu. *Právní rozhledy* [online databáze], 2016, č. 19 [cit. 28. června 2021]. Dostupné z: databáze beck-online.cz, (část III.).

³⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 23. října 2013, sp. zn. I. ÚS 3021/12, část II.: „...*je v zájmu dětí, aby napětí ve vztazích mezi otcem a matkou pominulo, případně polevilo, neboť všechna práva nezletilých do budoucna nejlépe zajistí nikoliv rozhodování soudů (včetně rozhodování soudu Ústavního), ale schopnost rodičů nezletilých dosáhnout v záležitostech, děti se týkajících, alespoň elementární shody.*“

³⁶ MALÁ, Jana. In: ŠÍNOVÁ, Renáta a kol. *Rodičovská odpovědnost.* Praha: Leges, 2016, s. 153-154.

³⁷ Viz ustanovení § 692 odst. 2 a též § 877-928 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

³⁸ § 855 odst. 1, věta první zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

³⁹ ŠÍNOVÁ, Renáta, WESTPHALOVÁ, Lenka. In: ŠÍNOVÁ, Renáta a kol. *Rodina v mezinárodních souvislostech.* Praha: Leges, 2019, s. 196.

WESTPHALOVÁ, Lenka. In: ŠÍNOVÁ, Renáta a kol. *Rodičovská odpovědnost.* Praha: Leges, 2016, s. 72.

zdůrazňují důležitost pečlivého zohledňování zájmů všech, v řízení o péči o nezletilé dítěte, zúčastněných osob.⁴⁰ A také pravidlo přednostního zohledňování zájmů dítěte.^{41 42}

Vymezení rodičovské odpovědnosti obsažené v současném OZ, ač demonstrativní, může být pro rodiče návodem, aby si i ve sporu připomněli všechny roviny, které rodičovství obnáší a jaké jsou na ně kladeny požadavky ohledně rodičovských kompetencí, v našem právním státě i společenské realitě. Bohužel je však pravdivé tvrzení, že rodiče, kteří si svou rodičovskou odpovědnost uvědomují, tato ustanovení připomínat nepotřebují a naopak ti, kterým by mohla prospět, sami dohodu hledat nejspíše nebudou⁴³.

⁴⁰ PALÁSEK, Milan. In: ŠÍNOVÁ, Renáta a kol. Rodičovská odpovědnost. Praha: Leges, 2016, s. 51.

⁴¹ Nález Ústavního soudu ze dne 14. července 2005, sp. zn. IV. ÚS 362/05: „...rodičovská práva na výchovu dítěte nelze chápat izolovaně od práv dětí a nelze si je ani autoritativně vynucovat, aniž by byl respektován a upřednostňován především zájem dítěte (jak vyplývá mj. z čl. 3 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte).“

⁴² Nález Ústavního soudu ze dne 23. října 2013, sp. zn. I. ÚS 3021/12, část II.: „Článek 32 odst. 4 Listiny a čl. 8 Úmluvy mimo jiné vyžadují, aby obecné soudy dodržovaly spravedlivou rovnováhu mezi zájmy dítěte a zájmy rodičů, a aby přisuzovaly zvláštní význam nejlepšímu zájmu dítěte, které, v závislosti na jejich povaze a závažnosti, mohou převážet nad zájmy rodičů, ...“.

⁴³ ROGALEWICZOVÁ, Romana. Povinnost rodičů dohodnout se ve věcech péče o nezletilé dítě jako součást rodičovské odpovědnosti. *Acta Iuridica Olomucensia*, 2015, Vol. 10, č. 2, s. 151.

3 Dítě a jeho práva v rodičovském konfliktu

Občanský zákoník obsahuje základní právní úpravu povinností, práv a zásad týkajících se dítěte. Je v něm stanoveno, že rodiče a děti mají vůči sobě *vzájemné povinnosti a práva*, kterých se nemohou vzdát.⁴⁴ OZ také často užívá v souvislosti s právy dítěte pojem *zájem dítěte*, i když bez jeho bližšího vymezení a stanovuje povinnost zapojit dítě do rozhodování, která se dotýkají jeho zájmů.⁴⁵ Takovými situacemi jsou jistě řízení o péči o nezletilé dítě nebo o úpravě osobního styku rodiče a dítěte, nebo rozhodování o jiných právech a povinnostech souvisejících se vztahem rodič-dítě. Tyto situace vyžadují, aby osoby, jež jsou do řízení zapojeny, ať už je to rodič, soudce, psycholog, nebo jiný odborník, brali při svém jednání ohled na participační práva, která právo dítěti přiznává a která mají, byť částečně, vyrovnat nerovné postavení, které ve vztahu k rodičům fakticky mají^{46 47}.

Takovými základními participačními právy jsou právo sdělit svůj názor a na jeho zohlednění při rozhodování, právo na informace o řízení, které se zájmů dítěte dotýká a právo na sdělení, jak bylo se sděleným názorem dítěte naloženo⁴⁸.

OZ k participačním právům dítěte stanoví v ustanovení § 867/2 vyvratitelnou právní domněnku. Ta předpokládá, že dítě starší 12 let je schopno přijmout informace a vytvořit si na ně vlastní názor a ten poté sdělit. Tím nejsou omezena tato práva jen na děti starší 12 let, ale je tak dáno, že u dětí mladších 12 let se bude klást větší důraz na zjišťování, zda jsou k přijetí takových informací a sdělení svého názoru emočně a rozumově způsobilé, zatímco děti starší 12 let budou za způsobilé považovány automaticky, do okamžiku vyvrácení této domněnky.

Proti této domněnce se judikatura ÚS částečně vymezuje a to v nálezu I.ÚS 2482/13, kde je uvedeno: „*Ústavní soud si je vědom, že nový občanský zákoník stanoví v § 867 odst. 2 in fine, že "o dítěti starším dvanácti let se má za to, že je schopno informaci přijmout, vytvořit si vlastní názor a tento sdělit", nicméně považuje dosažení 12 let za nejzazší možnou hranici a*

⁴⁴ § 855 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁵ § 866 a § 875 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁶ WESTPHALOVÁ, Lenka. In: ŠÍNOVÁ, Renáta a kol. *Rodičovská odpovědnost*. Praha: Leges, 2016, s. 74-75.

⁴⁷ V oblasti participačních práv a vůbec postavení dítěte učinila legislativa i praxe významný posun. Ačkoliv jsou dnes v § 867 či § 875 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb., ve znění pozdějších předpisů, stanovena participační práva ve formě povinnosti umožnit dítěti sdělit svůj názor na situaci, v níž se nachází, poskytnou mu za tím účelem potřebné informace, tak aby si vlastní názor mohlo samo vytvořit, i s výslovnou povinností rodičů a soudu tomuto názoru věnovat patřičnou pozornost. Ještě v nedávné minulosti tomu tak nebylo. Zákon č. 946/1811 Sb., obecný zákoník občanský, ve znění zákona č. 54/1956 Sb. neobsahoval žádnou zmínku o povinnosti brát v potaz názor dítěte a i v pozdějším zákoně č. 210/1998 Sb. o rodině, ve znění zákona č. 91/1998 Sb. v §31 odst. 3, bylo pouze stanoveno právo dítěte vyjádřit se, ale neodpovídala mu povinnost k tomuto názoru přihlídnout.

⁴⁸ ŠÍNOVÁ, Renáta a kol. *Rodina v mezinárodních souvislostech*. Praha: Leges, 2019, s. 161.

konstatuje, že dostatečnou rozumovou a emocionální vyspělost, kdy je už dítě schopné uceleně prezentovat bez větší újmy svůj názor před soudem, je nutné posuzovat případ od případu (nelze například vyloučit, že i devítileté dítě bude natolik rozumově a emocionálně vyspělé na to, aby bylo vyslechnuto přímo před soudem), přičemž většina dětí je schopna se vyjádřit ke svému budoucímu výchovnému uspořádání již po dosažení věku 10 let. Po dosažení této věkové hranice je nezbytné, nebrání-li tomu zvlášť významné okolnosti, zjistit přání dítěte přímo před soudem....“⁴⁹. Zde ÚS připomíná, že stanovenou věkovou hranici není možné paušalizovat, nýbrž je potřeba hodnotit způsobilost každého dítěte, vytvořit si na věc svůj názor, případ od případu, dle vyzrálosti a schopností daného dítěte. V praxi se tak můžeme setkat s případy, kdy na Úřadě pro mezinárodněprávní ochranu dětí (dále UMPOD)⁵⁰ nebo u některých okresních soudů, jako například v Novém Jičíně dochází k vyslechnutí názoru i dětí, které ještě navštěvují mateřskou školku. To jen potvrzuje citovaný názor ÚS ohledně individuálnosti každého případu, a také vhodnost rozvíjení schopnosti komunikace s dítětem u soudců i právníků, kteří s nimi přicházejí do kontaktu.⁵¹

Na participační práva dítěte je dnes kladen velký důraz, a to jak na české, tak mezinárodní úrovni⁵². Důvodem je to, že i právní praxe si již uvědomuje, že dítě nikdy nestojí zcela bokem rodičovského konfliktu, vždy je jím nějak ovlivněno a na základě toho zaujme vlastní postoj. Mělo by tak mít možnost získat relevantní informace, ty zpracovat a poté vyjádřit svůj názor. Ten pak může pomoci rodičům a soudci či jiným odborníkům získat ucelenější představu o tom, jaké rozhodnutí bude v dané situaci nejlepším pro dané dítě.

K tomu bych ráda ještě dodala názor, se kterým jsem se setkala při rozhovorech s dětskými psychology, a s nímž nemohu než souhlasit, a sice že nezletilé dítě je emočně velmi citlivé a nutně není dobré, aby vědělo o všem, co se mezi rodiči děje, ale zároveň je také pravdou že i velmi malé děti, mnohdy ví nebo vycítí více, než si jeho rodiče připouštějí.⁵³ Samo se pak situací, které ještě ani nerozumí, trápí a nedokáže se s ní řádně vyrovnat. Může si tak na ni vytvářet zkreslené představy, a dokonce se může cítit za daný stav zodpovědné. Proto je vhodné zainteresovanému dítěti poskytnout informace, ale jen takové, které jsou

⁴⁹ Nález Ústavního soudu ze dne 26. května 2014, sp. zn. I. ÚS 2482/13, bod 25.

⁵⁰ Informace čerpána z rozhovoru s Mgr. Ondřejem Boušou na UMPOD a ze zkušenosti ze stáže u okresního soudu v Novém Jičíně.

⁵¹ Výbor ministrů Rady Evropy. *Pokyny výboru ministrů Rady Evropy o justici vstřícné dětem* [online]. Strasbourg: Council of Europe Publishing, 2013. Dostupné z: <https://rm.coe.int/16806a452e>, s. 22-23 a s. 59: „Školení v komunikačních dovednostech, používání jazyka vstřícného k dětem a rozvíjení znalostí o dětské psychologii je nezbytné pro všechny odborníky, kteří pracují s dětmi (policie, advokáti, soudci, mediátoři, sociální pracovníci a jiní odborníci), jak stanoví pokyn 14.“

⁵² Viz články 12, 13 a 17 sdělení č. 104/1991 Sb., o úmluvě o právech dítěte.

⁵³ Z rozhovoru s Mgr. Pavlou Polákovou a Mgr. Ondřejem Boušou.

přiměřené jeho věku a nezbytně nutné pro to, aby si mohlo vytvořit nezkreslený vlastní názor a ten pak vyjádřit. Benefitem je také to, že dobře a v klidu podané informace, ideálně od samotných rodičů, mohou také snížit stresovou zátěž daného dítěte, které bylo do té doby vystaveno.⁵⁴

⁵⁴ ROGALEWICZOVÁ, Romana. *Dítě v rodičovském konfliktu...*, s. 118-120.

4 Interdisciplinární spolupráce

Od roku 2015 se v ČR, při rozhodování o péči, začalo prosazovat rozšíření spolupráce mezi některými soudy, OSPOD a poradenskými centry, za účelem jejich společného působení na rodiče, aby nahlíželi na svůj konflikt také optikou svého dítěte, jeho zájmů a své rodičovské odpovědnosti. Jde o iniciativu, která se inspirovala soudní praxí německého města Cochem, a která u nás začala v soudním regionu Nový Jičín, z něž se postupně rozšířila i do dalších částí ČR.⁵⁵

V rámci této spolupráce dochází zejména ke změně způsobu, jakým jsou rodičům, jež podali návrh na úpravu péče o společné dítě, soudem, OSPOD a případně i dalšími zapojenými odborníky, předávány informace, tak aby se žádná strana necítila znevýhodněná. Zároveň je vyvíjena snaha o sjednocení obsahu základních informací a dochází též ke snaze vést rodiče dítěte ke vzájemné komunikaci a dohodě na další péči o jejich společné dítě, s apelací na jejich rodičovskou odpovědnost a práva a povinnosti s ní spojené. Tato iniciativa vzešla z individuálních potřeb opatrovnické agendy a z inspirace ze zahraničí.⁵⁶ Za účelem podpory a zefektivnění interdisciplinární spolupráce v opatrovnické agendě vznikl, v roce 2017, v rámci Moravskoslezského kraje, projekt s názvem *Interdisciplinární spolupráce v soudním regionu Nový Jičín*, s registračním číslem CZ.03.2.63/0.0/0.0/15_007/0007078. Tento projekt byl v roce 2020 uzavřen a v jeho rámci byla vydána metodika pro zapojené profese, s názvem *Aplikace cochemské praxe v soudním regionu Nový Jičín*. Ta uvádí zejména, že všechny zapojené profese by se měly, dle svých možností, snažit zmírnit konflikt rodičů a pomoci jim dohodnout se na další péči o dítě.⁵⁷ Přičemž vychází z myšlenky: „najít takové řešení rodinné situace, aby oběma zůstala zachována rodičovská péče, a tím pádem aby dítěti zůstali zachováni oba rodiče...“⁵⁸.

V soudním regionu Nový Jičín, se v posledních několika letech, stalo typickým, v rámci interdisciplinární spolupráce, snažit se vést rodiče ke komunikaci a k dohodě,

⁵⁵ LÉKO, Kristián. *Kdo se nedohodne, nemá rád své dítě* [online]. cak.cz, 28. listopadu 2016 [cit. 22. června 2021]. Dostupné z: <https://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=16674>.

⁵⁶ Tamtéž.

⁵⁷ Moravskoslezský kraj. *Aplikace cochemské praxe v soudním regionu Nový Jičín* [online]. Dostupné z: <https://www.msk.cz/assets/temata/eu/vystupni-material-cochem.pdf>, s. 10-12.

⁵⁸ WESTPHALOVÁ, Lenka, ROGALEWICZOVÁ, Romana. *Práva dítěte v rodičovském konfliktu. Právní rozhledy* [online databáze], 2016, č. 19 [cit. 28. června 2021]. Dostupné z: databáze beck-online.cz, (část IV. bod 2.).

využívat při řízení nástrojů, jako je jiný soudní rok, rodičovský plán a podporovat využívání sociálních služeb, jako jsou rodinné poradny a jiné.

PRAKTICKÁ ČÁST

Tato část práce je zaměřena na praktické otázky, zjištěné prostřednictvím průzkumu. A sice skrze dotazníky a rozhovory se zástupci zapojených profesí, kterými jsou advokáti, soudci, sociální pracovníci, odborní poradci a mediátoři. Touto cestou bylo poukázáno na některé problematické otázky interdisciplinární spolupráce v ČR, které jsou v této části práce uvedeny, a též podrobeny rozboru.

Dotazníky, kterých bylo k tomuto účelu využito, a které jsou, ve formě příloh, součástí této práce, byly zpracovány elektronicky v programu Microsoft Forms, jehož prostřednictvím byly též účastníky anonymně vyplňovány, pouze s uvedením místa působnosti, v případech, kdy mohl mít tento údaj relevanci.

Takto získané informace jsou v této práci rozděleny do dvou samostatných kapitol. Kdy první z nich je věnována soudní praxi s interdisciplinární spoluprací a druhá je souborně věnována praxi OSPOD, rodinných poraden, psychologů, mediátorů a advokátů.

1 Soudy

1.1. Úvod

První vyhodnocovanou oblastí této práce, jsou praktické zkušenosti opatrovnických soudců. Dotazník, který je základem struktury informací, s nimiž je v této kapitole pracováno, je součástí příloh této práce, pod názvem Dotazník č. 1 - soudy.

Jeho prostřednictvím bylo osloveno celkem 70 okresním soudům ČR a odpovědi bylo celkem přijato 44, od 27 okresních soudů. Těmi jsou okresní soud v Hodoníně, v Mostě, v Novém Jičíně, v Mladé Boleslavi, v Havlíčkově Brodě, ve Znojmě, ve Vsetíně, ve Výškově, v Ústí nad Labem, v Náchodě, v Chebu, v Rakovníku, ve Strakonici, v Prostějově, v Rokycanech, v Trutnově, v Přerově, v Chomutově, v Děčíně, v Kladnu, v Kroměříži, v Hradci Králové, v Karviné, v Příbrami, okresní soud Plzeň-město, a obvodní soudy pro Prahu 10 a pro Prahu 1.

Otázky v dotazníku byly zaměřeny na zkušenosti jednotlivých soudců se spoluprací s ostatními, do interdisciplinární spolupráce zapojenými, profesemi. A dále také na důsledky, které tato spolupráce má, na proměnu podoby řízení a způsobu jeho skončení.

Bohužel nebylo možné odpovědi rozdělit podle soudů, z důvodu 4 výstupů, u nichž nebylo uvedeno, o který okresní soud šlo a občasné neshody soudců téhož soudu ohledně aplikovaného modelu. Tyto tak nejsou zahrnuty do vyhodnocování některých otázek, pro které se jeví toto rozdělení jako přínosné.

1.2 Vyhodnocování přijatých odpovědí

Při vyhodnocování získaných odpovědí byly, pro účely některých otázek, tyto rozděleny do 3 skupin, podle metody spolupráce, kterou aplikují. Skupinu první tvoří odpovědi soudců, kteří se nehlásí k žádné formě interdisciplinární spolupráce, takových bylo celkem 11. Druhá skupina je tvořena soudci hlásícími se ke Cochemskému modelu, těch bylo 13 a třetí skupina je tvořena soudci, kteří se hlásí k jinému, vlastnímu modelu, kterých bylo 20.

V této části práce nejsou samostatně rozebrány všechny otázky dotazníku. Zjištěné poznatky jsou ve většině případů zpracovány do širších tematických celků, rozdělených do

samostatných bodů, v jejichž rámci je též uvedena analýza stěžejních otázek. V bodě 2.3 Dílčí závěr, je pak obsaženo shrnutí provedených zjištění.

1.2.1 Vliv interdisciplinární spolupráce na práci opatrovnických soudců

Tato část byla inspirována odpověďmi soudců, kteří se v dotazníku přihlásili k aplikaci některé z forem interdisciplinární spolupráce s dalšími zapojenými profesemi. Většina oslovených z této skupiny (až 26 z 33 odpovědí), projevovala kladný názor na efektivitu využívání interdisciplinární spolupráce pro svou činnost.

Mezi stěžejními pozitivy byly uváděny důvody, jako je vytvoření většího prostoru pro účastníky řízení, pro uchopení jejich rodičovských kompetencí a pro pochopení sporu, v němž se nacházejí. Dále bylo uváděno určité zrychlení řízení, díky práci s již, nejčastěji pracovníky OSPOD, poučenými účastníky o rodičovských kompetencích a odpovědnosti, a též o řízení před soudem. V této souvislosti bylo často zmiňováno pozitivum v informování rodičů o tomtéž, z několika různých zdrojů, jako je OSPOD, případně advokát, a pak soud. Jeden z respondentů také uvedl myšlenku, že se tímto postupem „nastavuje určitá kultura, která se šíří i mezi rodiči“.⁵⁹ Přičemž, tato věta, dobře odráží i jeden z širších cílů zavedení rozsáhlejší interdisciplinární spolupráce v oblasti opatrovnické agendy, a tedy proměnu rodičovských konfliktů, a tím i předcházení konfliktům do budoucna tak, že bude stále a znovu apelováno na rodičovské kompetence a rodičovskou odpovědnost.⁶⁰

Poslední výhodou, kterou uvedu, a která byla několikrát uváděna, je zkvalitňování vzájemné komunikace a řešení problémů mezi samotnými spolupracujícími profesemi, a také zvýšení vzájemné informovanosti o práci jiných odborníků.

1.2.2 Názory soudců na efektivitu Cochemské praxe:

Tato část vychází zejména z odpovědí na otázky č. 2 a č. 6. Kdy 28 z dotázaných soudců uvedlo, že za vhodný nástroj, avšak nejen v Cochemském modelu spolupráce, považují práci s oběma účastníky najednou, a to již od podání návrhu či setkání u OSPOD, aby se zabránilo pokusům o vytváření koalic se sociálním pracovníkem, psychologem či jiným zapojeným odborníkem. Zbylé názory se pak přikláněli k nutnosti individualizace postupů v rámci interdisciplinární spolupráce jako takové, ve vztahu ke konkrétní situaci.

⁵⁹ Okresní soud Vsetín.

⁶⁰ Poznatky z rozhovoru s Mgr. Vladimírem Polákem.

Z pohledu samotné této spolupráce je za nejvhodnější způsob ukončení řízení, považována dohoda rodičů na péči o společné dítě. Z pohledu českého práva pak plyne, ve vztahu k ustanovení § 474 odst. 1 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních (dále ZŘS), podobný závěr. Toto ustanovení říká, že „...soud vede rodiče k nalezení smírného řešení.“ Lze tak dovodit, že soud by měl jednat s oběma rodiči. Dále též ZŘS stanoví, v ustanovení § 20 odst. 3 ve spojení s § 25 odst. 2, že ve zvláštních řízeních není nedostavení se k soudu pokládáno za prokázání nároku druhé strany, pokud není stanoveno jinak⁶¹, a že ani nelze vydat rozsudek pro zmeškání.⁶² Proto, v případě nedostavení se jednoho z rodičů dítěte k soudnímu řízení o péči, dochází k odročení řízení. Soudy tak mají rámec svého postupu zákonem daný. Proti tomu OSPOD a poradny mají v této oblasti dánu větší volnost. Právní předpisy upravující jejich činnost, jako je zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí (dále ZSPOD) v ustanovení § 1, upravujícím činnosti OSPOD a zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách (dále ZSS) upravující v § 37 sociální poradenství, stanovují cíle činnosti, ale způsob, jak jich dosáhnout, ponechávají v mnoha ohledech na vykonavatelích těchto profesí.

Ve vztahu, přímo ke Cochemskému modelu, část dotázaných projevila kladný postoj, s odkazem zejména na některé její prvky, jako je práce s účastníky řízení, než se dostanou k soudu, pomoc rodičům uvědomit si, že oni jsou těmi, kdo nesou odpovědnost za své dítě a kladení důrazu na důležitost obou rodičů v životě dítěte.

V dalších odpovědích pak soudci vyjádřili též určité obavy, zejména se vztahující k možnosti aplikovatelnosti v právním prostředí ČR. Většina těchto obav se týkala neproveditelnosti úplného převzetí tohoto modelu pro administrativní, finanční a personální náročnost, zejména pro malé soudy. A také pro rozdíly německého a českého právního prostředí⁶³. Avšak s možností převzetí jeho zásad, zejména zapojení dalších profesí do procesu práce s rodiči. Což bylo mnohdy znát i z vyjádření o obsahu „*vlastních modelů spolupráce*“, které v oblasti praxe soudů převládaly, nad přihlášením ke Cochemskému modelu.

Dále bylo v průzkumu také zjišťováno, zda je možné a vhodné, aby se při řízení i soud snažil uklidnit konflikt účastníků. Názory na úlohu soudce se zde lišily. Někteří dotázaní zastávají názor, že soudce nemůže současně vystupovat jako autorita a zároveň postupovat i

⁶¹ Jinak je tomu například v ustanovení § 391 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, týkajícím se nedostavení se navrhovatele v řízení o rozvod manželství, bez řádné omluvy a prohlášení odpůrce, že na projednání věci trvá.

⁶² SVOBODA, Karel. In: SVOBODA, Karel a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář* [online databáze]. Praha: C.H. Beck, 2020, s. 37-43 (§ 20), [cit. 18. června 2021]. Dostupné z: databáze beck-online.cz.

⁶³ K tomuto více v podkapitole 2.3.

jako „mediátor“. Jiní se naopak přiklánějí k názoru, že snaha o uklidnění konfliktu je v některých případech možná, a v zájmu dítěte vhodná, i u soudu. Byla však také vyslovena myšlenka, že soudci nemají dostatečné vzdělání v psychologii a příbuzných oborech, přičemž by takové znalosti v agendě rodinného práva mohly být žádoucí. Soudce nepochybně není v řízení mediátorem, ale v situaci aplikace interdisciplinární spolupráce a ideálně při využití jiného soudního roku se stává nejen tím, kdo rozhoduje, ale také jakýmsi průvodcem účastníků spore. Právní úprava se k této otázce výslovně nevyjadřuje, postup ponechává na soudu. Upravuje však v ustanovení § 474 ZŘS, že soud má vést rodiče k nalezení smírného řešení a vést rodiče k řádnému plnění jejich povinností, k čemuž mu zákon také nabízí některé nástroje, jako je uložení účasti na mediačním jednání či rodinné terapii a další. Soudce tak může, s ohledem na výše uvedené, apelovat na rodičovskou odpovědnost, upomínat na zájem dítěte, vést účastníky, pokud je taková možnost, k uzavření dohody a tehdy, pokud jí není jiné cesty, rozhodnou autoritativně.

1.2.3 Nástroje užívané soudci v řízení

V dotazníku byli soudci dotázáni, zda ve své praxi, v řízení o péči, využívají jiného soudního roku, rodičovských plánů, a jakou důležitost přikládají názoru nezletilého.

Ukázalo se, že jiný soudní rok nebo rodičovský plán, jsou v praxi využívány spíše výjimečně. Na základě dříve učiněných rozhovorů se soudci, z nichž následovně vycházely otázky do formulářů, které jsou podkladem této práce, plynulo zejména pro otázku jiného soudního roku, že se z něj stává nepsaný standard v řízení o péči. Proti tomu, v dotaznících byly výsledky spíše opačné, a dokonce vyplynulo, že z 11 soudců, kteří odpověděli, že nikdy neužívají jiný soudní rok, se jich 10 hlásí k některé z forem interdisciplinární spolupráce. Otázkou tedy je, jaký je důvod tak nízkého zájmu o využití tohoto institutu v řízeních o péči. Jiný soudní rok je zakotven v § 18 ZŘS, v tomto ustanovení v odst. 1 je uvedeno: „*Považuje-li to soud za vhodné, svolá k přípravě a projednání věci jiný soudní rok...*“. V odst. 2 je dále řečeno, že: „*...Jiný soudní rok se může konat mimo soudní budovu nebo mimo obvyklou úřední dobu soudu...*“. Soudy tedy mají určitou volnost v tom, zda užití tohoto nástroje. Možným důvodem jistě rezervovanosti soudců, k tomuto typu jednání, by mohlo být nedostatečné seznámení s jeho přínosem pro tento typ řízení. Těmi jsou nižší formálnost řízení a tím i vytvoření méně stresujícího prostředí pro řízení, dokonce i možnost konat řízení mimo soudní síň, a také možnost zjistit názor dítěte soudcem i mimo budovu soudu a větší

prostor pro edukaci rodičů a hledání řešení pro dítě s možností hlubšího zapojením obou rodičů.^{64 65}

Větší aplikace tohoto právního institutu by tak mohla podpořit snahy interdisciplinární spolupráce. Mohlo by se jednat o efektivní nástroj při hledání nejlepšího řešení pro péči o dítě. Bylo by však potřeba jej více podporovat, například v rámci seminářů justiční akademie. Například v roce 2019 se uskutečnil seminář pro opatrovnické soudce, k využití mediačních technik, s poukázáním též na výhody využití jiného soudního roku.⁶⁶ Důvody toho, proč soudci zastávají k tomuto institutu zdrženlivější postoj, mohou být následující. Ustanovení § 18 ZŘS v odst. 2 stanoví, že: „...*Z jiného soudního roku může předseda senátu vyloučit veřejnost.*“. Zde uvedená možnost vyloučit veřejnost by mohla být jedním z důvodů tohoto postoje, neboť veřejnost řízení je jedním z atributů kontroly soudnictví veřejností. Zároveň je však opět na úvaze soudu, zda o vyloučení veřejnosti rozhodne. Další důvod je možné najít v komentářové literatuře k §18 ZŘS. Ta uvádí, že jde o nástroj, který není určen k „*frekventovanému využití*“, pro nižší nároky, které jsou u něj kladeny na formu, které mohou vést ke snížení vážnosti soudního jednání. Dále stanoví, že jde o institut, který cílí na situace, kde je vhodné konat řízení dle zvláštních pravidel, a že jeho užití v situaci, kdy k tomu nejsou vážné důvody, by mohlo vést k nesprávnému rozhodnutí ve věci a tím i vadě řízení,⁶⁷ což by dále mohlo vést k prodloužení řízení. Což by v situaci, kdy je ve věci zainteresováno dítě, v jeho zájmu nebylo. Je pak možné, že i obava z takového průběhu přispívá k méně častému užívání jiného soudního roku.

Dle mého názoru je, v těchto řízeních, užívání jiného soudního roku vhodným nástrojem. Dává soudci možnost vést řízení v méně stresující atmosféře. Nemyslím si, že soudce může v řízení vystupovat bez určité míry direktivnosti, ale domnívám se, že v takovémto typu řízení, které je velmi emotivní, je potřeba přistupovat k účastníkům trochu uvolněněji, což jiný soudní rok umožňuje. Zároveň se však myslím, že není vhodné jej plošně

⁶⁴ Inspirováno výstupem projektu *Metodická podpora při etablování interdisciplinární spolupráce*, s registračním číslem CZ.03.2.63/0.0/0.0/17_071/0007651, uvedeném v této práci pod zdrojem: Cochem.cz. *Metodika Zavádění interdisciplinární spolupráce v opatrovnickém řízení ve věci úpravy poměrů dětí po rozvodu* [online]. Praha, 2020. Dostupné z: https://www.cochem.cz/wordpress/wp-content/uploads/metodika_zavadeni_interdisciplinari_spoluprace.pdf. s. 27-29.

⁶⁵ Dále též metodikou: NOVÁKOVÁ, Markéta. *Metodika opatrovnického řízení cochemského typu* [online]. Karviná: Akademický ústav Karviná, 2019. Dostupné z: https://www.akademickyustav.cz/domains/akademickyustav.cz/wp-content/uploads/2019/10/metodika_opatrovnickeho_rizeni_cochemskeho_typu.pdf. s. 14.

⁶⁶ Justiční akademie. *Nový seminář pro opatrovnické soudce o využití mediačních technik* [online]. jacz.cz, 4. března 2019 [cit. 4. června 2021]. Dostupné z: <https://www.jacz.cz/aktuality/976-novy-seminar-pro-opatrovnicke-soudce-o-vyuziti-mediacnich-technik>.

⁶⁷ SVOBODA, Karel. In: SVOBODA, Karel a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář* [online databáze]. Praha: C.H. Beck, 2020, s. 32-35 (§ 18), [cit. 18. června 2021]. Dostupné z: databáze beck-online.cz.

vyžadovat, neboť jsou případy, kdy je konflikt mezi rodiči tak vyhrocený, že by stejně nepomohl. Pokud je však u daných účastníků spatřována možnost přijetí dohody, byť alespoň částečné, pak je potřeba tomu i řízení trochu přizpůsobit. Důležité však současně je, aby i soudce, který řízení vede, byl schopný trochu napomoci komunikaci rodičů, aby nakonec nezůstal potenciál tohoto institutu nevyužit.

Dalším případem nepříliš využívaného nástroje se ukazuje být i tzv. rodičovský plán⁶⁸. Průzkum ukázal, že jde o nástroj, který u většiny soudů dokonce není užíván vůbec, nebo pokud užíván je, pak v souvislosti s OSPOD. Soudci sami se s ním však běžně nesetkávají. Rodičovský plán je opět nástrojem, který by mohl přispět ke komunikaci a dohodě rodičů.⁶⁹ Svou koncepcí předkládá rodičům dítěte konkrétní základní otázky, nad kterými by se měli zamyslet a dohodnout, jak v nich budou společně postupovat, pro dobro svého společného dítěte. Díky vypracování odpovědí může dojít ke zkrácení délky řízení, protože některé otázky již nebude potřeba rozhodovat až u soudu, nebo se také mohou, díky tomuto, objevit nové sporné situace, nad kterými se do té doby rodiče dítěte vůbec nezamýšleli. Tak či onak, alespoň jeho projitím, ač společně nebo samostatně, mohou rodiče dítěte získat další náhled na obsah řízení, které je před nimi. Důvod, proč tento nástroj není dosud mnoha soudy užíván, může být v tom, že jde o v ČR relativně nový institut, a tak se možná ještě na všechna místa nerozšířil a jiným důvodem může být také to, že soudy dávají přednost tomu, aby OSPOD byl tím, kdo jeho vypracovávání iniciuje a podporuje. Také je ale možné, že pro jeho zavedení a užívání soudy nemají dostatečné kapacity, ať personální⁷⁰, či finanční. Opět se domnívám, že tento nástroj má velký potenciál, a to zejména informativní povahy. Může rodičům ukázat, na jaké oblasti by se měli zaměřit při uzavírání dohody. Také může být pro soud ukazatelem snahy rodičů, spolu alespoň základně komunikovat v zájmu dítěte, nebo může naopak odhalit, jak velké jsou jejich názorové rozdíly. Osobně jsem příznivcem jeho zavedení u soudní sociální pracovnice, nebo alespoň u OSPOD, ale zároveň se domnívám, že na jeho obsahu bude potřeba ještě pracovat. Některé otázky jsou dle mého názoru nevhodně formulovány. Například otázka: *Jaká by měla být frekvence a délka komunikace dítěte s druhým rodičem, když je dítě u Vás?*⁷¹ To podle mého téměř vybízí ke stanovení konkrétní minutáže, což podle

⁶⁸ Moravskoslezský kraj. *Rodičovský plán* [online]. Dostupné z: <https://justice.cz/documents/40329/1834032/Rodi%C4%8Dovsk%C3%BD+pl%C3%A1n+-+vypln%C4%9Bn%C3%AD/5a2a674f-21e7-48d8-830d-3d02c395c65c>.

⁶⁹ ROGALEWICZOVÁ, Romana. *Dítě v rodičovském konfliktu*..., s. 228.

⁷⁰ U některých soudů rodičovský plán předkládá účastníkům řízení vyšší soudní úřednice/úředník a ti jim také případně pomáhá při jeho vypracovávání. Taková je praxe například u okresního soudu v Novém Jičíně.

⁷¹ Moravskoslezský kraj. *Rodičovský plán* [online]. Dostupné z: <https://justice.cz/documents/40329/1834032/Rodi%C4%8Dovsk%C3%BD+pl%C3%A1n+-+vypln%C4%9Bn%C3%AD/5a2a674f-21e7-48d8-830d-3d02c395c65c>, s. 4.

mého není v zájmu dítěte. Pokud by však byl ještě upraven, pak jej považuji za přínosný nástroj.

Na druhou stranu, jako často využívaný a důležitý nástroj, se ukázalo být považováno, zjišťování názoru dítěte soudem. Na tomto se patrně projevuje větší povědomí a práce s právy dítěte, zejména s právem dítěte být vyslyšeno.⁷² Vzhledem k nejlepšímu zájmu dítěte, který je v tomto řízení nezastupitelným principem, je názor dítěte vhodným nástrojem k jeho zjišťování.

V této otázce jsem se také zajímala o způsob, jakým je názor dítěte zjišťován. Zde jsem pak odpovědi rozdělila do dvou skupin, podle toho, zda se daný soudce, hlásí k interdisciplinární spolupráci. V případě soudců, kteří se nehlásí k žádné z metod spolupráce, bylo uváděno, že názor dítěte je nejčastěji zjišťován prostřednictvím OSPOD, nebo případně soudkyní/soudcem samotným. Pokud jde o dítě mladší, pak je takový rozhovor prováděn v kanceláři, nebo v uzpůsobené výslechové místnosti, neformálním hovorem a většinou za přítomnosti kolizního opatrovníka. Pokud jde o dítě starší, pak byl nejčastěji uváděn výslech v soudní síni, někdy i při jednání, ale většinou bez přítomnosti dalších účastníků. Dítě je předem seznámeno s důvody rozhovoru a při rozhovoru i při jeho vyhodnocování je dbáno jeho rozumového a emočního stavu. Druhá skupina názorů pochází od soudců, kteří se hlásí k některé z forem interdisciplinární spolupráce. Zde byla situace v mnohém obdobná jako v první skupině, ale zároveň zde byly 3 podstatné odlišnosti. Zaprvé, soudci v několika případech explicitně uvedli pojem rozhovor nebo pohovor a nikoliv výslech, a také, že jde o právo nezletilého a nikoliv povinnost, které by se muselo podrobit. Zadruhé v několika odpovědích se opakovalo, že dítě je dotázáno, zda mohou být ostatní účastníci řízení seznámeni s obsahem rozhovoru, případně se kterou jeho částí. A zatřetí, ve velké části odpovědí soudci vyjádřili vůli, nezletilého vyslechnout i mimo budovu soudu, nejčastěji pak ve škole, tedy v prostředí dítěti známém, ke kterému má důvěru, či u nezletilého doma, a pokud se rozhovor koná v budově soudu, pak většinou v kanceláři „sociální pracovnice soudu“ nebo ve specializované místnosti.

Za zajímavé je možné považovat též zjištění, kolik soudců je ochotných vyslechnout i názor dítěte mladšího 6 let, vzhledem k tomu, že vyvratitelná právní domněnka hovoří o věku dvanácti let⁷³. Soudy jsou však povinny v každém případě vždy přihlídnout k rozumové a

⁷² Čl.12 odst. 1 sdělení č. 104/1991 Sb., o úmluvě o právech dítěte: „*Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, zabezpečují dítěti, které je schopno formulovat své vlastní názory, právo tyto názory svobodně vyjadřovat ve všech záležitostech, které se jej dotýkají, přičemž se názorům dítěte musí věnovat patřičná pozornost odpovídající jeho věku a úrovni.*“.

⁷³ § 867 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

emoční vyspělosti dítěte, což judikoval ve svém nálezu v roce 2014 i ÚS.⁷⁴ I tak je však překvapivá ochota vyslechnout takto malé dítě, při uvážení, že soudce nemá znalosti z oblasti psychologie⁷⁵. Je otázka, zda by nebylo prospěšné, už na právnických fakultách, výuku rozšířit o povinný semestr či dva, z psychologie. Každopádně deficitu v oblasti psychologie u soudců si všimá i justiční akademie, která mezi své semináře již několikrát téma psychologie zařadila⁷⁶.

1.2.4 Zkušenosti s ostatními zapojenými profesemi

Soudci byli v průzkumu dotázáni, na osobní zkušenost se zapojením OSPOD, psychologů a také advokátů do interdisciplinární spolupráce.

První dotázanou oblastí, byl názor na práci advokátů účastníků řízení. Zde průzkum ukázal, že někteří soudci zastávají názor, že postoj advokátů v řízení o péči není adekvátní k zájmům dítěte. Zejména zde vyzdvihují, že spory o péči o nezletilého jsou specifické tím, že zde primárně nejde o zájem klienta-rodice, ale o nezletilého⁷⁷, že nejde o „výhru“⁷⁸ jedné strany nad druhou, ale o nejlepší řešení pro nezletilého. Poukazují též na to, že advokát může svým přístupem přispět k eskalaci konfliktu mezi klientem a druhou stranou. Zde je však potřeba se ptát, jaké má advokát reálně v této oblasti možnosti? Postavení a činnost advokáta je upravena v zákoně č. 85/1996 Sb., o advokacii (dále jen ZA). Zejména je potřeba nahlédnout do § 3 odst. 1 a § 16. V těchto ustanoveních je upravena vázanost advokáta jak právními předpisy, tak v jejich mezích pokyny klienta. Těmito pokyny se má řídit a dále činit vše, co podle svého přesvědčení pokládá za prospěšné pro ochranu a prosazení práv a oprávněných zájmů svého klienta. Explicitně tedy ze zákona vyplývá vázanost advokáta vůlí klienta.⁷⁹ ⁸⁰ Přesto jsou dle průzkumu mezi odbornou veřejností i z jiných oborů názory, že by

⁷⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 26. května 2014, sp. zn. I. ÚS 2482/13, bod 25.

⁷⁵ Podle názorů jednoho ze soudců okresního soudu Hradec Králové, by možnost školení opatrovnických soudců v psychologii a příbuzných oborech někteří soudci uvítali.

⁷⁶ Justiční akademie. *Forenzní psychiatrie a psychologie dítěte* [online]. jacz.cz, 26. května 2015 [cit. 4. června 2021].

Dostupné

z:

<https://www.jacz.cz/component/search/?searchword=Forezn%C3%AD%20psychiatrie%20a%20psychologie%20d%C3%ADt%C4%9Bte&searchphrase=all&Itemid=254>.

⁷⁷ více viz 1.2.4 .

⁷⁸ Názor soudce od obvodního soudu Praha 1.

⁷⁹ § 3 odst. 1 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů: „Advokát je při poskytování právních služeb nezávislý; je vázán právními předpisy a v jejich mezích příkazy klienta.“

⁸⁰ Tamtéž, § 16 odst. 1: „Advokát je povinen chránit a prosazovat práva a oprávněné zájmy klienta a řídit se jeho pokyny. Pokyny klienta však není vázán, jsou-li v rozporu s právním nebo stavovským předpisem; o tom je advokát povinen klienta přiměřeně poučit.“ a §16 odst. 2: „Při výkonu advokacie je advokát povinen jednat čestně a svědomitě; je povinen využívat důsledně všechny zákonné prostředky a v jejich rámci uplatnit v zájmu klienta vše, co podle svého přesvědčení pokládá za prospěšné.“

advokáti rodičů měli hledět primárně na ochranu nejlepšího zájmu dítěte⁸¹. Nejlepší zájem dítěte je podstatným právním principem, jehož význam pro rodinné právo je nesporný. Otázkou je, zda je možné jej vztáhnout i na činnost advokátů zastupujících rodiče dítěte. ÚPD stanoví, že „*Zájem dítěte musí být předním hlediskem při jakékoli činnosti týkající se dětí, ...*“ Dle názorů některých odborníků (viz poznámka) z toho plyne, že: „*Jedná-li advokát v zájmu svého klienta, nesmí zapomínat, že musí jednat také v zájmu dítěte.*“ Tento názor často dokládají také zněním věty druhé § 16 odst. 1 ZA, kde je stanoveno, že advokát není vázán pokyny klienta, pokud jsou v rozporu s právním, nebo stavovským předpisem, například Etickým kodexem ČAK. Častým argumentem je také to, že složením slibu se advokát zavazuje ctít právo a etiku povolání a chránit lidská práva, tedy i zájem dítěte.⁸² Na základě takového výkladu bývá dále uváděno, že advokát by při své činnosti neměl volit konfliktní strategii ani přistupovat na takovou strategii svých klientů. Toto pojetí se jeví jako rozumné, problém je však v jeho nevymahatelnosti. Tento názor je sice výkladem odborníků, ale nikoliv výkladem zákonodárce či soudu, z nichž bychom mohli vyvozovat závaznost. Podle reality v ČR nejde ani o zavedenou praxi, byť by to mohlo být přínosné. To však neznamená, že advokát, nemá žádné možnosti ovlivnit jednání svého klienta, stále mu může doporučovat smírné postupy, může mu doporučit mediaci či pomoci radou k vyplňování rodičovského plánu. Advokát také může, dle ustanovení čl. 11 odst.1 Etického kodexu ČAK, požádat advokáta protistrany o jednání za účelem zjištění vhodnosti doporučení mediace či collaborative law⁸³ a celkově se tak může snažit svým působením zmírnit konflikt a tím i zprostředkovaně prospět dítěti. Nemůže však klienta nutit do nekonfliktní strategie, pokud ten je proti takovému postupu⁸⁴. Názor některých soudců k neadekvátnosti postupů některých advokátů je jen uvedením jejich zkušenosti, soudy však nevidí celou historii jednání advokáta s klientem, vidí jen poslední fázi. Proto není možné pouze z řízení před soudem a konečného výsledku řízení hodnotit činnost advokátů, neboť ke stejnému rozhodnutí by mohlo dojít jak při činnosti advokát bez vztahu k postupům interdisciplinární spolupráce, tak v situaci, kdyby na jeho místě byl advokát, který snahu o nekonfliktní strategii vyvíjel.

Další dotázanou oblastí byla práce psychologů a sociálních pracovníků. U psychologů byla vyjádřená zkušenost primárně dobrá, ale s uvedením deficitu v celkovém nedostatku

⁸¹ Nejlepší zájem dítěte je zakotven v čl. 3 Úmluvy o právech dítěte, která je pro ČR závazná a je upravena ve sdělení č. 104/1991 Sb., o úmluvě o právech dítěte. Je však neurčitým právním pojmem, který je tak potřeba případ od případu, pro danou situaci, vyložit.

⁸² BRZOBOHATÝ, Robin a kol. *Interdisciplinární spolupráce v nejlepším zájmu dítěte – metodické doporučení pro řešení rodičovských konfliktů nejen s mezinárodním prvkem*. Brno: Tribun EU, 2015, 118 s.

⁸³ ROGALEWICZOVÁ, Romana. *Dítě v rodičovském konfliktu...*, s. 168.

⁸⁴ Dále k postavení advokáta též v podkapitole 2.2.

psychologů a poradenských organizací, a také v dlouhém trvání vypracování znaleckých posudků, což má efekt i na délku řízení.

U sociálních pracovníků pak byly odpovědi více rozvinuty. Zkušenost byla v průzkumu až na 1 případ převážně dobrá. Soudci uváděli zejména dobrou přípravu rodičů na řízení, také dobrou připravenost samotných sociálních pracovníků jako kolizních opatrovníků dle ustanovení § 469 ZŘS. Mimo jiné byla zmíněna výhoda zkušenosti sociálního pracovníka z terénu. Jako negativum, pak byly v několika případech uvedeny nedostatky ve znalosti právní úpravy, což je pochopitelné vzhledem k odlišnosti oborů, ale zároveň jsou takové znalosti jistě žádoucí, zejména pokud jde o podání k soudu.

1.2.5 Důsledky aplikace interdisciplinární spolupráce na formu rozhodování soudu

V této části bylo při vyhodnocování výsledků opět přihlíženo jen k odpovědím soudců, kteří se hlásí k interdisciplinární spolupráci. Z těchto 33 soudců se 29 přiklání k tomu, že řízení končí častěji dohodou než autoritativním rozhodnutím. Ve srovnání s minulostí, však jen polovina soudců s předchozí zkušeností uvádí, uvádí, že nyní dochází k uzavření dohody častěji, než tomu bylo dříve.

Další otázka pak byla zaměřena na to, jaká forma péče je častěji ukládána. Zda střídavá, společná nebo péče jednoho rodiče⁸⁵, v závislosti na měnící se situaci⁸⁶. Základně bylo uvedeno, že častěji soudci rozhodují o svěřeni nezletilého do péče jednoho rodiče a obdobný byl výsledek i v případě nutnosti autoritativně rozhodnout. Odlišný výsledek pak byl zaznamenán v situaci, kdy účastníci jsou schopni společně komunikovat, dohodnout se. Zde ve dvou třetinách případů se soudci přiklonili k možnosti společné péče a v menšině pak ke střídavé péči. Volba společné péče, v případě možnosti domluvy, je vítanou variantou, neboť jde o model, v němž mají rodiče větší prostor pro domluvu, bez obav z nového řízení pro odchýlení se od režimu uloženého v soudním rozhodnutí. Důvodem je, že v tomto případě v rozhodnutí není stanoven žádný striktní režim zvlášť pro každého rodiče. Ti mohou v zásadě v péči postupovat tak jako dosud.⁸⁷ I ÚS ve svém nálezu doporučil respektovat stanovisko rodičů a aktivně do situace zasáhnout až tehdy, když je to nezbytně nutné pro

⁸⁵ Členění dle § 907 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

⁸⁶ Na základě otázky č. 19.

⁸⁷ TOMEŠOVÁ, Jana. *Společná péče o nezletilé dítě* [online]. *pravni prostor.cz*, 22. listopadu 2017 [cit. 17. června 2021]. Dostupné z: <https://www.pravni prostor.cz/clanky/obcanske-pravo/spolecna-pecce-o-nezletile-dite>. (v části „Podmínky pro svěřeni dítěte do společné péče rodičů“).

ochranu zájmu dítěte.⁸⁸ Proti tomu střídavá péče není podle výsledků příliš často užívána, a to jak v souvislosti s autoritativním rozhodnutím, tak v případech, kdy jsou rodiče schopni spolupráce. I v této variantě je potřebná vůle rodičů se dohodnout a zejména schopnost respektovat toho druhého. Takováto forma je náročná jak pro rodiče, tak pro dítě. Na jednu stranu je zachován kontakt dítěte s každým z rodičů, byť třeba v odlišném rozsahu, ale na stranu druhou může být nutnost se stěhovat, případně navštěvování více škol a dalšího, pro dítě stresující.⁸⁹ Tato forma je také logisticky velmi náročná, neboť soud má za úkol, pokud účastníci sami nepřijdou s plánem, najít pro dítě nejlepší variantu toho, jak dlouhý bude interval, kdy bude dítě u jednoho rodiče, který den bude docházet ke střídání, a pokud je domluva rodičů obtížná, tak i jakým způsobem, či kde bude docházet k předání dítěte. Proto tato forma nemůže být všeobecně uplatnitelná. Vždy musí jít o formu vhodnou pro dané dítě a situaci.

1.3 Dílčí závěr

Analýza praxe soudů i uvedené relevantní právní úpravy ukázala, že interdisciplinární spolupráce, v současné době, využívá více různých postupů a nástrojů. Jako spojovací prvek se však ukázaly společné zásady⁹⁰ a zejména ochrana zájmu dítěte a jeho participačních práv v řízení, jako je například právo vyjádřit se k řízení, které se jej týká. Naopak nestejný se ukázal postoj k rodičovskému plánu či jinému soudnímu roku, upravenému v § 18 ZŘS. Tyto možné nástroje se ukázaly být v současnosti jen menšinově užívané, mohly by však mít potenciál při vedení rodičů dítěte k dohodě⁹¹.

Zjištění v této práci také ukázala, že větší část dotázaných soudců (33 ze 44), využívá, při řešení opatrovnické agendy, interdisciplinární spolupráce, a to v širším rozsahu, než české právo explicitně stanoví. A to alespoň v podobě společného postupu vůči rodičům dítěte ze strany soudu a OSPOD. Zde je například, v ustanovení § 128 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále OSŘ) a § 51 odst. 5 ZSPOD, počítáno s poskytováním informací OSPOD vůči soudu. Není však upravena konkrétní podoba jejich zjišťování a oné zprávy, což dává OSPOD a soudům prostor pro domluvu i synchronizaci některých postupů. Většinou se

⁸⁸ Nález Ústavního soudu ze dne 15. března 2016, sp. zn. III. ÚS 2298/15-1, bod 19.

⁸⁹ SPOUSTOVÁ, Ivana. *Střídavá péče - pro, proti a proč?* [online]. sancedetem.cz, 21. září 2017 [cit. 4. června 2021]. Dostupné z: <https://www.sancedetem.cz/stridava-pece-pro-proti-proc>. (v části „Pro a proti“).

⁹⁰ Viz níže v této podkapitole.

⁹¹ Viz rozbor v bodě 1.2.3 této kapitoly.

však, podle v dotaznících popsaných znaků, jednalo o ještě širší formu spolupráce, do níž bývají zahrnuty i další profese, jako psychologové, poradny, mediátoři.

V souvislosti s využívanou podobou interdisciplinární spolupráce, soudci nejčastěji uváděli, že postupují podle vlastního modelu spolupráce. Na základě popisů těchto modelů a odpovědí v otázkách napříč celým dotazníkem však plyne, že mezi Cochemským modelem, který byl další uváděnou možností, a oněmi vlastními modely se základní, stěžejní body překrývají.⁹² A to ve skutečnosti, že je vyvíjena snaha nezletilého řízením netraumatizovat, přistupovat k němu citlivě, nebo mu dát možnost se vyjádřit, pokud bude chtít. Využívá se společných postupů zapojených profesí vůči účastníkům, apeluje se na rodičovskou odpovědnost, na nejlepší zájem dítěte a na důležitost obou rodičů v jeho životě i na rodičovskou odpovědnost. Obvyklé je pak také poučení rodičů předem, pracovníkem OSPOD, o průběhu řízení před soudem a o možnostech jeho skončení, zejména snaha vést účastníky k přijetí dohody v otázkách péče o nezletilého. Méně častou variantou spolupráce, byl uváděn také Cochemský model, nebo spíše jeho upravená podoba, pro právní prostředí ČR, neboť to se od právní úpravy i společenských podmínek v Německu liší. Důležité jsou tedy zejména zásady, na nichž tento model stojí.⁹³

V některých částech ČR, je tak podle mých zjištění, snaha o vývoj směrem k interdisciplinární spolupráci patrná, ač je pravděpodobné, že spíše časem vyvineme vlastní postup než, že bychom šli směrem k pravému Cochemskému modelu.⁹⁴ Tomu by mohlo, jak jsem již uváděla výše v bodě 1.2.3, napomoci též větší využívání nástrojů jako je jiný soudní rok, upravený v ustanovení § 18 ZŘS, nebo rodičovský plán, a taktéž zapojování advokátů do této spolupráce, v rozsahu jaký jim, pro ně závazné předpisy, vymezené v ustanovení § 3 odst. 1 a § 16, umožňují, jak bylo uvedeno již v bodě 1.2.4.

Opatrovnická agenda tak v ČR, v posledních letech, prochází, díky interdisciplinární spolupráci, postupnou proměnou. Někde je patná více jinde méně. Jistou překážkou však může být vzniklá ne zcela shodná struktura postupů jednotlivých soudů. Časem snad dojde ke vzniku určitého standardu, který se stane vlastním pro opatrovnická řízení, bez ohledu na to, u kterého soudu je věc řešena, nyní však není jistota, opomineme-li závaznou právní úpravu,

⁹² Pro srovnání: RUDOPH, Jürgen. *Jsi Moje dítě – Cochemská praxe – cesty k lidštějšímu rodinnému právu*. Praha: Magistrát hlavního města Prahy, 2010, s. 50-51.

⁹³ ROGALEWICZOVÁ, Romana. Interdisciplinární spolupráce při řešení rodičovských konfliktů..., s. 40: „Cílem Cochemské praxe je přimět rodiče opět se soustředit na své dítě a společně vykonávat rodičovská práva a povinnosti. Prostředkem k dosažení tohoto cíle má být kooperace v rámci pracovní sítě zapojených profesí.“

⁹⁴ Tento názor zakládám na výsledcích průzkumu, a též článku: POLÁK, Vladimír, WESTPHALOVÁ, Lenka. Interdisciplinární spolupráce ve věcech péče soudu o nezletilé. *Právní rozhledy* [online databáze], 2018, č. 7 [cit. 8. června 2021]. Dostupné z: databáze beck-online.cz, část IV., bod 4.

v jejímž rámci soudy rozhodují, že bude u dvou soudů téhož kraje, rozhodováno za stejných výchozích podmínek.

2 Orgán sociálně-právní ochrany dětí, centra odborné pomoci a advokáti

2.1 Úvod

Další oblastí, kterou se v této práci budu zabývat, jsou praktické zkušenosti OSPOD, center odborné pomoci, nebo také relevantních pomáhajících profesí (jako jsou rodinné poradny, psychologické poradny a mediační centra) a advokátů rodičů, s rozšířenou podobou interdisciplinární spolupráce. Za tímto účelem byly osloveny pobočky OSPOD v 88 městech ČR, kdy na dotazník jich odpovědělo celkem 33 OSPOD. Jednotlivých odpovědí od sociálních pracovníků pak přišlo celkem 61, z nichž 6 neuvádělo, o který OSPOD se jedná, proto nebyly do práce zahrnuty. Dále byla oslovena centra odborné pomoci a advokáti napříč republikou, včetně Unie rodinných advokátů a právní oddělení UMPOD, kdy obdržených odpovědí, v době vyhodnocování dotazníků bylo od advokátů 30 a od center odborné pomoci 36.

Následující text, je stejně jako v předchozí kapitole, založen na zjištěních učiněných na základě rozhovorů a dotazníků, které jsou v této práci označeny jako Dotazník č.2 - OSPOD, Dotazník č.3 - centra odborné pomoci a Dotazník č.4 - advokáti.

Vzhledem ke skladbě otázek, v těchto dotaznících uvedených, jsem se rozhodla jejich vyhodnocení zahrnout do jedné společné kapitoly, rozdělené do jednotlivých oblastí. Tyto oblasti tak budou nahlíženy optikou více profesí, a bude tak možné je hodnotit, podle potřeby, z více úhlů pohledu. Zároveň je tato kapitola oddělena od pohledu soudů, který je obsažen v předchozí kapitole. Důvodem je jednak větší přehlednost a zadruhé, specifčnost postavení soudů, jako základní složky v řízení o péči o nezletilého, v souvislosti s rozvodem rodičů.

2.2 Přístup dotázaných profesí k interdisciplinární spolupráci

Základní otázkou v dotaznících bylo, zda se oslovené pracoviště či advokát zapojuje do rozšířené interdisciplinární spolupráce. Zde OSPOD a centra odborné pomoci v obdobném poměru uvedly, že se, ve větší části případů, jejich pracoviště do spolupráce zapojuje. Výsledky ukázaly, že aplikace nějakého modelu rozšířené spolupráce vůči žádné širší spolupráci, jsou v poměru zhruba 3 ku 2. Obdobné byly také výsledky ohledně převážně

aplikovaného modelu, kdy se větší část dotázaných hlásila konkrétně k aplikaci modelu Cochemského. To je výsledek, oproti zjištěním učiněným v předchozí kapitole věnované soudům, na základě Dotazníku č. 1, odlišný, neboť ty se převážně hlásily k modelu vlastnímu⁹⁵.

Posledním analyzovaným pohledem je postoj advokátů. Tento byl zjišťován dotazníkem č. 4 a zároveň pocitově hodnocen i ostatními zmíněnými zapojenými profesemi v dotaznících 1 až 3. Z pohledu ostatních dotázaných profesí, byli advokáti často vnímáni jako nejproblematičtější článek interdisciplinární spolupráce. Opakující se názor byl takový, že se advokáti spíše nezapojují a někdy dokonce volí agresivnější přístup, než je v těchto případech vhodné. Tento rozměr byl již rozebrán v bodě 1.2.4 předchozí kapitoly, která se zabývala postavením a postoji soudů. Tam bylo také uvedeno, že není možné z této pozice objektivně zhodnotit skutečné postoje advokátů, neboť z perspektivy každé z ostatních zapojených profesí je vidět jen část práce s klientem. Proto se v této kapitole dále zaměřuji výhradně na postoj samotných advokátů.

V dotazníku č. 4 tak bylo zjišťováno, jaký panuje převažující názor na tuto spolupráci a vedení klienta ke smírným postupům. Zde menší část dotázaných uváděla, že se do interdisciplinární spolupráce nezapojují, a to z důvodu, že v ni nevěří, nebo pro pocit, že její koncept není zatím dobře zvládnutý. Zbylé odpovědi, však uváděly, že většina dotázaných považuje interdisciplinární spolupráci, v této oblasti, za přínosnou a polovina z nich též dodávala, že se jí snaží svým klientům aktivně navrhnout. Ovšem, zatímco OSPOD, dle ZSPOD, má primárně podporovat zájmy dítěte a rodiny⁹⁶. Situace u advokátů je po právní stránce odlišná. Základní právní úprava je obsažena v ustanovení § 3 odst. 1 a § 16 ZA, z nichž vyplývá, že advokát je vázán pokyny a zájmy svého klienta, pokud nejsou v rozporu s právním či stavovským předpisem, pro advokáta závazným⁹⁷. Zde je však třeba si klást otázku, kde, v rámci těchto ustanovení, stojí zájem dítěte dle čl. 3 Úmluvy OSN o právech dítěte (dále ÚPD). Tento v odstavci 1 říká, že: „...zájem dítěte musí být předním hlediskem při jakékoliv činnosti týkající se dětí, ...“. Toto ustanovení hovoří o předním hledisku. To je, dle *Obecného komentáře č. 14 z roku 2013 k právu dítěte na uplatňování jeho nejlepšího zájmu jako předního hlediska (čl. 3 odst. 1)*, vydaného Výborem pro práva dítěte⁹⁸, potřeba vykládat tak, že „nejlepší zájem dítěte má vysokou prioritu“. Tedy, není zde pojímán jako

⁹⁵ Porovnání se zjištěními uvedenými v podkapitole 1.3 této části práce.

⁹⁶ § 1 odst. 1 písm. a) až c) zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů.

⁹⁷ Viz 1.2.4.

⁹⁸ *Úmluva o právech dítěte a související dokumenty*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2016, 155 s. ISBN 978-80-7421-120-1, s. 122-123.

prvořadé kritérium, na rozdíl od pojetí v čl. 21 ÚPD, vztahujícím se k otázce osvojení dítěte. Je zde tedy brán ohled též na práva a zájmy jiných subjektů, jako jsou například rodiče. Tyto zájmy jsou následně posouzeny a s jejich zohledněním jsou hledána možná řešení dané situace. Kdy na závěr má být přikládána větší váha „řešení, které bude pro dítě nejlepší“. Tento výklad a toto ustanovení je pro ČR na základě obsahu čl. 10 Ústavy závazné, z čehož plyne též závaznost pro advokáty, při jejich činnosti. Zároveň dle čl. 17 odst. 3 Etického kodexu české advokátní komory, je advokát též povinen při své činnosti respektovat zákonná práva ostatních účastníků řízení⁹⁹, a tedy, dle tohoto stavovského předpisu, je povinen respektovat též zájmy dítěte, jako účastníka řízení dle § 481 odst. 1 písm. c) ZŘS. Následování pokynů klienta tedy není bez limitů.¹⁰⁰ Advokáti tak mají možnost i povinnost předestřít klientovi i možnosti smírného řešení, poučit jej o jejich kladech a záporech, případně též doporučit mediaci, pokud ji považují, v dané situaci, za přínosnou a volit postupy, kterými nebudou přispívat ke zhoršování již vypjaté situace mezi klientem a druhým rodičem. Zároveň může advokát vést klienta ke komunikaci s druhým rodičem a poučit jej o rodičovské odpovědnosti.

V minulosti již byla též projevena iniciativa ze strany advokátů^{101 102 103} se přihlásit k aplikaci smírných postupů. K tomu však zaujala stanovisko také ČAK, kdy uvedla, že zapojení advokátů do interdisciplinární spolupráce nebrání, ale je proti písemnému zavázání se advokátů ke smířčímu postupu. Nevidí však jako problém, aby se svobodně rozhodli a touto smířčí cestou řešení rodičovského sporu šli.¹⁰⁴ Tím je vlastně ČAK, jako garantem

⁹⁹ „Advokát je povinen v řízení jednat poctivě, respektovat zákonná práva ostatních účastníků řízení a chovat se k nim i k ostatním osobám zúčastněným na řízení tak, aby nebyla snižována jejich důstojnost ani důstojnost advokátního stavu. ...“.

¹⁰⁰ k tomuto bych ráda odkázala na názor publikovaný v článku: KORBELOVÁ DOHNALOVÁ, Radka. Zájem dítěte v rodičovském konfliktu z pohledu advokáta. In: ROGALEWICZOVÁ, Romana, CIRBUSOVÁ, Martina (eds.). *Zájem dítěte v soudní praxi*. Brno: Tribun EU, 2015, s. 31-33: „...z uvedeného lze vyvodit, že je advokát povinen doporučit i mimosoudní řešení včetně mediace či smír, můžou-li v daném případě přinést efektivní (rychlé, finančně výhodnější a v zájmu klienta vhodné) řešení sporu.“.

¹⁰¹ Názor sociálního pracovníka OSPOD v Písku.

¹⁰² POLÁK, Vladimír, WESTPHALOVÁ, Lenka. Interdisciplinární spolupráce ve věcech péče soudu..., část IV., bod 4.

¹⁰³ Čerpáno též ze stanoviska: Unie rodinných advokátů. *Stanovisko Unie rodinných advokátů č. 10/2020 k oprávněnému zájmu klienta* [online]. uracr.cz, 19. ledna 2020 [cit. 20.6.2021]. Dostupné z: <https://www.uracr.cz/cs/stanoviska>, kde je uvedeno: „Podle § 16 odst. 1 zákona o advokacii je advokát povinen chránit a prosazovat oprávněné zájmy svého klienta. Někteří advokáti při zastupování v rodinně právních sporech však podporují své klienty v eskalaci rodinných konfliktů namísto podpory vyjednávání a respektu k zájmu dítěte, čímž druhému rodiči brání ve výkonu práv a povinností vyplývajících z rodičovské odpovědnosti. S takovým postupem se Unie rodinných advokátů neztotožňuje, neboť popisované jednání poškozují zájem dítěte na výchovu oběma rodiči a dobré jméno advokacie.“.

¹⁰⁴ POLÁK, Vladimír, WESTPHALOVÁ, Lenka. Interdisciplinární spolupráce ve věcech péče soudu..., část IV., bod 4.

kvality advokátních služeb¹⁰⁵ též potvrzeno, že tato cesta není neslučitelná s ustanoveními ZA. Dalším významným hlasem pak je též Unie rodinně-právních advokátů, která je dobrovolným spolkem právníků zabývajících se rodinným právem a sdílejících, při své činnosti, tytéž hodnoty. Tento spolek je významným hlasem v oblasti rodinného práva. Jeho členové pravidelně přispívají svými články do odborných publikací jako je Bulletin advokacie a vyjadřují se k aktuálním otázkám rodinného práva. V těchto člancích a stanoviscích také opakovaně projevují názor, že advokát, který podporuje boj mezi rodiči, nejedná správně a ubližuje tak dítěti, na jehož zájmy má myslet též.^{106 107 108}

2.3 Aplikované modely spolupráce v České republice

Pomocí dotazníků byly, zástupci zapojených profesí, dotázáni, jakou podobu má model spolupráce, který při práci s rodinou aplikují. U OSPOD, rodinných poraden a psychologů bylo možné odpovědi rozdělit v zásadě do dvou skupin (viz body 2.3.1 a 2.3.2). U advokátů proti tomu šlo, z povahy věci, spíše o osobní postoje k této problematice a o klientům nabízené přístupy.

Většina dotázaných advokátů uvedla, že je přístupná interdisciplinární spolupráci a ochotna klientům navrhnout smírné cesty, doporučit mediaci, uzavření dohody a probrat další alternativy. Nicméně, ve vztahu k modelům spolupráce, advokáti vnímají jako přetrvávající problém nedostatečné vyjasnění rolí a pravomocí mezi zapojenými profesemi. Jako pozitivum však uvádějí snahy v rámci ČAK pořádat kurzy zaměřené i na toto téma¹⁰⁹. Zmíněný deficit však není pouze názorem advokátů, ale objevuje se také mezi ostatními zapojenými profesemi. To je dle mého názoru jedna z hlavních překážek vytvoření jednotné koncepce a aplikace interdisciplinární spolupráce v ČR. Na nejednotnost přístupů ke spolupráci ukazuje už fakt, že další zapojené profese, se hlásí buď k pojmenovanému - Cochemskému modelu, nebo k jinému - vlastnímu modelu (viz níže). A také to, že u jednotlivých profesí, dle výsledků dotazníků, je příklon k variantám nejednotný, a to dokonce i v rámci území, na němž jednotliví účastníci průzkumu působí. Snahy o efektivní interdisciplinární spolupráci

¹⁰⁵ § 40 odst. 3 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁰⁶ Unie rodinných advokátů. *Stanovisko Unie rodinných advokátů č. 10/2020...*

¹⁰⁷ Unie rodinných advokátů. *Stanovisko Unie rodinných advokátů č. 11/2020 k postupu advokátů v rodinných sporech* [online]. uracr.cz, 4. března 2020 [cit. 21. června 2021]. Dostupné z: <https://www.uracr.cz/cs/stanoviska>.

¹⁰⁸ KOVÁŘOVÁ, Daniela. Jaký zájem má rodinný klient?. *Bulletin advokacie* [online], 2018, roč. 2018, č. 7-8, s. 96 [cit. 22. června 2021]. Dostupné z: https://www.cak.cz/assets/komora/bulletin-advokacie/ba_7-8_2018_web.pdf.

¹⁰⁹ Česká advokátní komora. *Cochemská praxe: úvod do interdisciplinární spolupráce* [online]. cak.cz, 5. května 2020 [cit. 16. června 2021]. Dostupné z: <https://www.cak.cz/assets/kalendar-akci/pozvanka-5-5-2020.pdf>.

jsou však stále relativně mladé, a tak, vzhledem k této okolnosti, je možné opatrně říci, že v porovnání s podobou opatrovnických řízení v roce 2015, dochází k určité proměně, vývoj však ještě není ukončen.

2.3.1 Cochemský model

Na rozdíl od soudů, které se spíše hlásily k „vlastnímu modelu spolupráce“, se OSPOD a centra odborné pomoci v dotaznících č. 2 a 3 častěji hlásily ke Cochemskému modelu spolupráce. Podle následujících odpovědí vyplynulo, obdobně jako u soudů¹¹⁰, že stěžejné body koncepce, jako je edukace rodičů ohledně jejich práv, povinností a rodičovské odpovědnosti, zaměření na zájem dítěte, vedení ke smírným postupům a dohodě, stejně jako snaha zachovat dítěti, v co největší míře, oba rodiče¹¹¹ a řízením jej co nejméně traumatizovat, zde prosazovány jsou. Nicméně, ne všechny prvky vize Cochemského modelu lze, v navrhované podobě, promítnout do našeho právního prostředí.

Například institut „advokáta dítěte“^{112 113}, který byl zaveden v německém právu již v roce 1998¹¹⁴, a kterého využívá i „Cochemský model“, i když jej sám nekoncepoval. V opatrovnických sporech, českému právu tento koncept není, v téže podobě, vlastní. Zde se setkáme s pojmem kolizní opatrovník, jehož úlohou v řízení je hájit zájmy dítěte a prezentovat soudu jeho názor. Což by mohlo působit jako institut obdobný tomu německému, ovšem je zde jeden velký rozdíl. V německém právu má tato osoba vystupovat jen a pouze na straně a za stranu dítěte. Zatímco v ČR, jak poukazuje ve svém článku¹¹⁵ doktorka Rogalewiczová, a jak uvádí ustanovení § 469 odst. 1 věta 2. ZŘS upravující kolizní opatrovnictví dítěte v opatrovnickém řízení: „*Opatrovníkem soud jmenuje zpravidla orgán sociálněprávní ochrany dětí.*“, který má, jako zástupce, hájit zájmy dítěte. Ovšem „*do jeho povinností patří též přispívat k obnovení narušených funkcí rodiny, což jednoznačně vyžaduje úzkou spolupráci s rodiči.*“ Toto pojetí jej však staví do pozice, kdy nemůže stát jen na straně zájmu

¹¹⁰ Viz 1.3 Dílčí závěr.

¹¹¹ K zájmu dítěte na výchovu oběma rodiči a jejich nezastupitelné roli v jeho životě, se vyjádřil i ÚS: Nález Ústavního soudu ze dne 11. května 2005, sp. zn. II. ÚS 554/04. (Část III.).

¹¹² § 158 Gesetz über das Verfahren in Familiensachen und in den Angelegenheiten der freiwilligen Gerichtsbarkeit (FamFG): „*der Anwalt des Kindes*“.

¹¹³ RUDOPHL, Jürgen. *Jsi Moje dítě – Cochemská praxe...*, s. 68-69: „*Tohoto procesního opatrovníka může ustanovit soud rodinného práva nezletilému, aby hájil jeho zájmy... Obvykle bývají nabízeny kvalifikace se zohledněním zvláště profesí psychosociálních povolání a také advokacie.*“.

¹¹⁴ Zaveden reformou práv dítěte, v § 50 Gesetz über die freiwillige Gerichtsbarkeit.

¹¹⁵ ROGALEWICZOVÁ, Romana. Orgán sociálně-právní ochrany dětí jako kolizní opatrovník dítěte. *Právní rozhledy* [online databáze], 2015, č. 20 [cit. 21. června 2021]. Dostupné z: databáze beck-online.cz., část III., bod 1.

dítěte. Při interdisciplinární spolupráci sice OSPOD i soud spolupracují na tom, aby bylo, ze všech možností, přijato to rozhodnutí, které nejlépe zohledňuje nejlepší zájem dítěte. Ale zároveň, pokud má OSPOD současně zohledňovat zájmy rodičů, a pokud má soud rozhodnout po zvážení zájmů všech účastníků¹¹⁶, tak to vede k závěru, že, v českém právu, v opatrovnickém řízení, není, se zohledněním právní úpravy, nikdo, kdo by stál výhradně na straně onoho dítěte a upomínal na něj. Je otázka, zda je, v našem právním prostředí, zastupování nezletilého v řízení OSPOD problém, případně, jak rozsáhlý a zda by nemohlo být vhodné, jmenovat, jako kolizního opatrovníka, advokáta. Ustanovení § 469 odst. 1 ZŘS to svou koncepcí umožňuje¹¹⁷, soud by však současně, dle § 474 odst. 3 ZŘS, měl i v takovém případě zjistit názor OSPOD, který zná poměry dítěte.¹¹⁸ Čímž by se navýšil počet úkonů, které soud činí, to by ale vadit nemuselo. Běžnou praxí v ČR však je a zůstává, jmenování OSPOD jako kolizního opatrovníka a důvodem jsou pro soudce většinou zkušenosti OSPOD z terénu a psychologické znalosti, které advokáti většinou nemají.¹¹⁹ A dalším kritériem by mohla být také oblast mlčenlivosti advokátů dle § 21 ZA, ve spojení s § 124 OSŘ, ve vztahu k povinnosti kolizního opatrovníka spolupracovat se soudem a poskytovat mu informace¹²⁰ relevantní pro řízení dle § 128 OSŘ. K tomuto, ČAK zastává, dle zápisu z 34. schůze představenstva, z 11. – 12. 1. 2021, stanovisko, že „*institut povinnosti mlčenlivosti... nemůže být výkonem funkce opatrovníka prolomen*“. Proti tomu OSPOD a jeho povinnost mlčenlivosti upravená v § 57 ZSPOD, s poskytováním informací soudu počítá, a to v § 51 odst. 5. Toto by tak mohla být další významná překážka, bránící většímu využívání advokátů jako kolizních opatrovníků v opatrovnických věcech. Osobně se mi myšlenka „advokáta

¹¹⁶ ČAMDŽÍCOVÁ, Sabina. Posílení role nezletilého v řízeních péče soudu o nezletilé. *Časopis pro právní vědu a praxi* [online], 2019, roč. 27, č. 2, s. 250 [cit. 18. června 2021]. Dostupné z: <https://journals.muni.cz/cvpv/article/view/9431/10728>.

¹¹⁷ Což potvrzuje též zápis ze schůze ČAK: Česká advokátní komora. *Zápis z 34. schůze představenstva České advokátní komory, která se konala dne 11.-12. ledna 2021 online prostřednictvím videokonference* [online], Česká advokátní komora, 2021. Dostupné z: https://www.cak.cz/assets/priloha_1_2021_01.pdf, s. 4.

¹¹⁸ HROMADA, Miroslav. In: SVOBODA, Karel a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář* [online databáze]. Praha: C.H. Beck, 2020, s. 1033-1036 (§ 469) [cit. 18. června 2021]. Dostupné z: [databáze beck-online.cz](https://db.beck-online.cz).

¹¹⁹ Proti tomu bych chtěla poukázat na článek: KILLAROVÁ, Tereza. Snaha o aplikaci Cochemské praxe na případy s mezinárodním prvkem. In: ROGALEWICZOVÁ, Romana, CIRBUSOVÁ, Martina (eds.). *Cochemská praxe v České republice*. Brno: Tribun EU, 2015, s. 15-16. Zde autorka uvádí dva významné rozdíly v českém a německém právním prostředí, a sice že v Německu jsou proti České republice advokáti častěji specializovaní a z toho plynou i odpovídající etické kodexy pro danou oblast práva a dále poukázala též na to, že OSPOD v Německu neřeší tak širokou agendu úkolů, jako v České republice, a díky tomu se může více věnovat konfliktu rodičů.

¹²⁰ Inspirováno článkem: ŠRÁMEK, Dušan. *Advokáti budou zřejmě vystupovat jako kolizní opatrovníci nezletilého dítěte* [online]. [ceska-justice.cz](https://www.ceska-justice.cz), 27. listopadu 2018 [cit. 21. června 2021]. Dostupné z: <https://www.ceska-justice.cz/2018/11/advokati-zrejme-budou-vystupovat-jako-kolizni-opatrovnici-nezletileho-ditete/>.

dítěte“ líbí, ale souhlasím s myšlenkou doktorky Beranové, zmíněné dále, v bodě 2.3.2, že bychom měli pracovat se systémem, který máme a zdokonalovat jej.

Dalším rozdílem mezi Cochemským modelem a praxí u nás, je též rozsah využívání mediace v opatrovnických sporech. V Cochemském modelu je vnímána jako užitečný a doporučovaná nástroj, v případě, že mezi stranami je alespoň minimální vůle se dohodnout¹²¹. Je vnímána jako postup, při němž je zprostředkován dialog mezi stranami v prostředí, které nesoudí a může v něm dojít k přijetí dohody, s níž budou obě strany souhlasit, a tak bude mít i potenciál dlouhodobé udržitelnosti¹²². V ČR však máme několik překážek, bránících častějšímu využívání mediace, v opatrovnických sporech. Zaprvé, otázka, zda je vhodné mediaci ukládat jako povinnost, nebo spíš jen jako doporučení. Ustanovení § 100 odst. 2 OSŘ dává předsedovi senátu možnost uložit první setkání se zapsaným mediátorem v rozsahu 3 hodin. Toto však není, dle průzkumu, vnímáno jako efektivní ani OSPOD, mediátory a ani soudy. Jednak pro samotný uložený rozsah, kdy při prvním setkání dochází většinou jen k seznámení se mediátora s problémem a stranami a skutečná mediace začíná až po uzavření smlouvy o provedení mediace¹²³ a k té nelze strany nutit, takže takováto povinnost nemusí vést k žádnému pozitivnímu výsledku. Proti tomu § 474 odst. 1 ZŘS uvádí, že: „*Soud může rodičům uložit na dobu nejvýše 3 měsíců účast na mimosoudním smířčím nebo mediačním jednání nebo rodinné terapii,...*“. V tomto případě jde již o podstatně delší časový interval, během něž může dojít v konfliktu rodičů k posunu, stále však přetrvává překážka v podobě nedostatku mediátorů a dlouhých čekacích lhůt, v některých oblastech ČR, což je problémem jak u mediace uložené soudem, tak té vyhledané dobrovolně. Dokud nebudou dostatečné počty mediátorů, tak tento nástroj nemůže být v modelu plně využit. I bez těchto prvků je však Cochemský model, většinou dotázaných, považován za přínosný a ve zbytku využitelný.

2.3.2 Jiné modely interdisciplinární spolupráce aplikované OSPOD

Menší část pracovníků OSPOD a center odborné pomoci se hlásilo též k jiným modelům interdisciplinární spolupráce. Obdobně jako u soudů, i zde se pravidelně opakovaly prvky jako edukace rodičů, jejich vedení k chopení se rodičovské odpovědnosti a vzájemné dohodě na péči, samozřejmě také úzká spolupráce s centry odborné pomoci, psychology a

¹²¹ RUDOPHL, Jürgen. *Jsi Moje dítě – Cochemská praxe – cesty k lidštějšímu rodinnému právu*. Praha: Magistrát hlavního města Prahy, 2010, s. 59.

¹²² CIRBUSOVÁ, Martina, BRZOBOHATÝ, Robin. Praxe mediace v tzv. Cochemském modelu – metoda nebo profese?. *Právo a rodina*, 2020, č. 1, s. 11.

¹²³ § 4 zákona č. 202/2012, o mediaci, ve znění pozdějších předpisů.

soudy a umožňování dětem využít jejich participačních práv. Podle mého názoru toto pojetí částečně odpovídá představě JUDr. Hany Beranové, kterou představila v článcích *Bruntálská alternativa ke Cochemské praxi*. Doktorka Beranová zde vyslovuje názor, že není nejlepším řešením vytvářet zcela nový systém, kterým bychom nahradili ten stávající, vhodnější je podle ní volit cestu podpory a nápravy systému existujícího, například skrze kvalifikované informování rodičů a dětí a preventivní působení soudců, kterým se snaží předcházet vzniku konfliktních situací. Také zmiňuje nutnost respektovat jedinečnost každého případu, a s tím i nutnost volit individuální přístup.¹²⁴ Jde sice o názor z pohledu soudu a nikoliv OSPOD, ale po analýze odpovědí jak v Dotazníku č. 1, tak č. 2 a 3, se domnívám, že právě tento přístup je ve skutečnosti v ČR tím majoritním. Jak jsem uvedla už v závěru předchozí kapitoly, situace v ČR se dle mého názoru více blíží k vytvoření vlastního „systému“ interdisciplinární spolupráce, než ke Cochemskému modelu a hlavním důvodem jsou odlišnosti a specifika českého práva a společenského vývoje proti tomu německému, zejména pokud jde o vývoj od padesátých let minulého století, ovlivněném mimo jiné socialistickým modelem rodiny¹²⁵.

2.4 Spolupráce OSPOD a center odborné pomoci

Zavedení rozšířené interdisciplinární spolupráce vneslo do práce zapojených profesí několik nových rozměrů. Jedním z nich je potřeba navázání širší komunikace mezi OSPOD, psychology, centry poskytujícími rodinám odbornou pomoc a soudy¹²⁶. S čímž také souvisí potřeba vytvoření větší souladnosti postupů mezi nimi a jasného rozdělení kompetencí.

Výsledky průzkumu ukázaly, že někteří dotázaní pocítují přetrvávající nedostatky v provázání činnosti OSPOD a poradenských center, zejména po stránce kvality výstupů předávaných poradnami OSPOD.¹²⁷ Nedostatečná obsahová kvalita informací poskytovaných poradenskými centry vůči OSPOD¹²⁸, by mohla být problémem jednak nedostatečné komunikace v rámci spolupráce mezi centrem a OSPOD, a také odlišností právních pramenů, z nichž tyto dva subjekty ve vztahu k poskytování informací vycházejí. Proto je potřeba

¹²⁴ BERANOVÁ, Hana. Bruntálská alternativa ke Cochemské praxi. *Právo a rodina*, 2019, č. 5, s. 1-2. a BERANOVÁ, Hana. Bruntálská alternativa ke Cochemské praxi. *Právo a rodina* [online databáze], 2019, č. 6 [cit. 20. června 2021]. Dostupné z: databáze aspi.cz.

¹²⁵ HAMPLOVÁ, Dana a kol. *Česko-francouzský dialog o dějinách evropské rodiny*. Praha: CEFRES, 2001, s. 107-118.

¹²⁶ BRZOBOHATÝ, Robin a kol. *Interdisciplinární spolupráce v nejlepším zájmu dítěte – metodické doporučení pro řešení rodičovských konfliktů nejen s mezinárodním prvkem*. Brno: Tribun EU, 2015, s. 4-6.

¹²⁷ Například názor sociálního pracovníka OSPOD Zlín.

¹²⁸ KONEČNÁ, Hana a kol. *Závěrečná zpráva ze setkání zástupců OSPOD a NNO poskytujících služby v NRP ve 13 krajích České republiky*. Praha: STŘEDISKO NÁHRADNÍ RODINNÉ PÉČE, 2016, s. 19-20.

nahlédnout do relevantní právní úpravy. Zatímco OSPOD vychází primárně ze zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, dle jehož ustanovení § 10 odst. 4 a § 53 je oprávněn žádat informace tam vymezené¹²⁹. Rodinné poradny, mediátoři i psychologové při poskytování informací vycházejí z ustanovení zákona č. 108/2008 Sb., o sociálních službách, kdy v části páté tohoto zákona je upravena otázka mlčenlivosti. Zde je zejména relevantní ustanovení § 100a, kde je uveden rámec toho, jaké informace může poskytovatel na žádost OSPOD předat, a kdy podstatný je zejména údaj o zhodnocení průběhu poskytování služby^{130 131}. Jde však o vymezení poměrně strohé. S tím pak může být problém co do rozsahu samotného zhodnocení průběhu poskytování služby. Pokud je vyjádřeno jen pár větami, které nevypovídají mnoho o postojích účastníků k průběhu, pak to nemá pro OSPOD dostatečnou vypovídající hodnotu. Bohužel, ani v komentářové literatuře není podrobněji rozebráno, jakým způsobem, či v jakém rozsahu by tyto informace měly být poskytovány, a i v tomto spatřuji možný důvod tohoto problému.

Další oblastí, která má význam pro efektivitu spolupráce, je otázka setkávání zástupců zapojených profesí a s tím spojeného předávání zkušeností, neboť koncepce interdisciplinární spolupráce je založena na předávání poznatků a zkušeností mezi zapojenými profesemi. V ČR iniciativa většího propojení v rámci interdisciplinární spolupráce vzešla přímo od zapojených profesí¹³² a nikoliv se změnou legislativy, je tedy jen a pouze na zástupcích těchto profesí, jakým způsobem a jak často, si budou zkušenosti předávat. V této souvislosti dotazníky ukázaly, že praxí větší části interdisciplinárních týmů, je pořádat setkání většinou až v souvislosti s potřebou projednat konkrétní otázku, a nikoli v pravidelných intervalech¹³³. Na druhou stranu, jednotliví zástupci, kteří si chtějí aktivně rozšiřovat znalosti, mají možnost účastnit se také workshopů^{134 135}, či konferencí¹³⁶ na toto téma pořádaných, a

¹²⁹ § 53 odst. 1 písm. f) zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů: „... údaje potřebné podle tohoto zákona pro poskytnutí sociálně-právní ochrany nebo pro účely rozhodování o vydání pověření, nebrání-li tomu zvláštní právní předpis. Povinnosti zachovávat mlčenlivost podle zvláštního právního předpisu se nelze dovolávat, jestliže mají být sděleny údaje o podezření z týrání, zneužívání dítěte nebo ze zanedbávání péče o něj. ...“

¹³⁰ § 100a odst. 1 a 2 zákona č. 108/2008 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů.

¹³¹ JANEČKOVÁ, Eva, MACH, Petr. *Zákon o sociálních službách. Komentář* [online databáze]. Praha: Wolters Kluwer, 2016, aktualizováno k 1 červenci 2019 [cit. 22. června 2021]. Dostupné z: aspi.cz, (§ 100a).

¹³² ROGALEWICZOVÁ, Romana. Představení Cochemské praxe. In: ROGALEWICZOVÁ, Romana, CIRBUSOVÁ, Martina (eds.). *Cochemská praxe...*, s. 11.

¹³³ Pravidelná setkání konají například Nový Jičín, Příbram nebo Most.

¹³⁴ Například workshop konaný 7. února 2019: Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Výkon činností sociální práce v rámci multidisciplinární a interdisciplinární spolupráce sociálního pracovníka obecního úřadu* [online]. mpsv.cz, 25. září 2019 [cit. 22. června 2021]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/web/cz/workshop-na-tema-vykon-cinnosti-socialni-prace-v-ramci-multidisciplinari-a-interdisciplinari-spoluprace-socialniho-pracovnika-obecnihou-uradu-hradec-kralove-7.-2.-2019->

také nahlédnout do množství metodik a sborníků, které, postupně s vývojem této spolupráce, vznikají a jsou často i volně dostupné k přečtení. Přesto však u menší části dotázaných stále přetrvává pocit nedostatečně jasného vymezení kompetencí a možností, které právní řád dává, každé ze zapojených profesí¹³⁷.

2.5. Přístupy k jednání OSPOD a rodinných poraden s rodinou

V této části se zaměřuji na otázku, zda se v praxi ukázalo jako vhodné jednat s rodiči v konfliktu spíše společně nebo jednotlivě, a také na cíl, k němuž tato činnost směřuje.

V souvislosti s konfliktem rodičů, zejména pak s rozvodem a s ním dle ustanovení § 755 odst. 3 OZ spojenou nutností rozhodnout o poměrech dítěte po rozvodu, se tito rodiče mohou buď obrátit na OSPOD, či s žádostí o odbornou pomoc na rodinnou poradnu nebo na mediátory. V souvislosti s rozvodem rodičů v konfliktu je však pravděpodobnější, že vyhledání odborné pomoci bude iniciováno spíše ze strany soudu (viz 2.3.1), nebo OSPOD.

V souvislosti s OSPOD je praxe většinou taková, že sociální pracovník rodině, při zjištění potřeby, doporučí konkrétního odborníka a případně jej též sám, se souhlasem rodiny, kontaktuje. Je na rodičích, zda s tím souhlasí, a zda odborníka navštíví. Pokud se však rozhodnou doporučení nevyslyšet, může sociální pracovník tuto informaci uvést do zprávy o jednání s rodinou, kterou doručuje, pro účely řízení o péči o nezletilého, soudu, s doporučením uložení povinnosti využití odborné poradenské pomoci. Právo však dává OSPOD, také možnost uložit rodičům povinnost využít odbornou poradenskou pomoc, a to v ustanovení § 12 odst. 1 ZSPOD. Tento nástroj je ale použitelný až v situaci, kdy je dítě vyhodnoceno jako ohrožené dle § 6 ZSPOD¹³⁸, tedy když jde o „*děti, jejichž rodiče z vážných objektivních nebo subjektivních důvodů neplní nebo nedostatečně plní povinnosti plynoucí z*

¹³⁵ Nebo 16. srpna 2017 v Kroměříži: Justiční akademie. *Workshop interdisciplinární spolupráce* [online]. jacz.cz, 16. říjen 2017 [cit. 22. června 2021]. Dostupné z: <https://www.jacz.cz/aktuality/920-workshop-interdisciplinari-spoluprace>.

¹³⁶ Konference na téma *Efektivní nástroje řešení rodičovských konfliktů* konaná 7-9. března 2019 v Teplicích nad Bečvou.

¹³⁷ Jde o názor například sociálních pracovníků OSPOD Příbram a Rychnov nad Kněžnou.

¹³⁸ KRÍSTEK, Adam. In: MACELA, Miloslav a kol. *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí. Komentář* [online databáze]. 2. Vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019, aktualizováno k 1. červenci 2020 [cit. 23. června 2021]. Dostupné z: databáze aspi.cz (§ 12).

*rodičovské zodpovědnosti*¹³⁹. Praxe dotázaných ale ukazuje, že vyhodnocení dítěte jako ohroženého není časté, a tak ani tento institut není obvykle využíván.

Pokud však rodina nebo rodič přijde na OSPOD či do poradenského centra, jakým způsobem s ní bude jednáno? Každý druh pomoci má svá specifika. Mediátoři postupují dle zákona č. 202/2012 Sb., o mediaci (dále ZM), z jehož ustanovení § 8 písm. b) upravujícím činnost mediátora, nepřímo vyplývá, že jde o jednání, při němž je potřeba současné přítomnosti a účasti obou stran konfliktu. Proti tomu rodinní poradci mají v některých případech možnost si zvolit, zda jednat s rodiči zvlášť či najednou. ZSS upravuje v § 37 základní vymezení sociálního poradenství, pod něž patří i rodinné poradenství. Otázka přístupu však explicitně upravena není, a tak je na poradci, jaký způsob práce považuje, v případě, kdy k němu oba rodiče přijdou, za nejlepší. V této otázce se větší část dotázaných obecně přiklání k nutnosti individuálního přístupu ke každému případu. Oproti tomu OSPOD, jenž vychází při své činnosti primárně ze ZSPOD, který ve svých ustanoveních stanoví cíl činnosti OSPOD, kterým je ochrana zájmů a blaha dítěte a ochrana rodičovství a rodiny¹⁴⁰ a za tím účelem též povinnost poskytnout rodině pomoc, když je zjištěna její potřeba¹⁴¹, má zároveň možnosti, jak postupovat, obdobné jako rodinné poradny. Neboť ZSPOD ve svých ustanoveních ponechává pracovníkům možnost, zvolit si způsob jednání s rodinou, jaký považují za vhodný. Zde se však odlišuje praxe, neboť větší část oslovených pracovníků OSPOD se snaží nejprve pracovat s oběma rodiči současně, kdy důvodem je, aby měli oba rodiče pocit, že je s nimi zacházeno rovně, a také pro možnost pobídnout rodiče ke společné komunikaci, poskytnout jim k tomu prostor na „neutrální půdě“¹⁴² a umožnit jim oběma participovat ve stejné míře na rozhodování o péči o společné dítě¹⁴³.

Dle mého názoru je vhodné volit individuální přístup, ale s inklinací k jednání s oběma rodiči současně, pokud se ukáže, že takový postup není situací vyloučen. Domnívám se, že v oblasti pečovatelských sporů se jedná o krok kupředu, zejména z důvodu potlačení pocitu jednoho nebo druhého rodiče, že s ním mohlo být zacházeno odlišně, nebo že mu bylo něco zamlčeno či, že byl za zády pomluven bez možnosti se k tomu vyjádřit, a také ovlivnit postoj, který sociální pracovník či poradce nutně lidsky zaujme. Myslím, že tímto názorem nejsem v rozporu ani s názory odborné veřejnosti i když ty hovoří zejména o tom, že je

¹³⁹ Miloslav MACELA, Daniel HOVORKA, Adam KŘÍSTEK, a kol.. Zákon o sociálně-právní ochraně dětí: komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2015, xxii, 890 s. Komentáře Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7478-727-0.

¹⁴⁰ § 5 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁴¹ § 9 a 9a odst. 1 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁴² Názor od OSPOD Pardubice.

¹⁴³ Názor od OSPOD Most.

důležitý takový postup, aby nebylo opomenuto stanovisko ani jednoho z rodičů, ať již bylo zjištěno rozhovorem s oběma rodiči najednou, nebo s každým zvlášť^{144 145}.

2.6 Otázka dostatečných kapacit OSPOD a center odborné pomoci

Pro efektivní výkon interdisciplinární spolupráce je důležitá, jak vůle zapojených profesí spolupracovat, tak jejich fyzická možnost ji řádně aplikovat.

Jedním z názorů, které byly v dotaznících zmiňovány, byla přetíženost OSPOD. A to jak množstvím agendy, tak nedostatkem pracovníků. Rozšíření spolupráce se soudy a dalšími zapojenými subjekty měla do práce sociálních pracovníků vnést nové postupy, případy i novou administrativu, a tím pracovníkům ubrat čas, který by jinak mohli věnovat práci s rodinami. Dle odpovědí v dotazníku č. 2, více než 2/3 dotázaných pocítují přetížení množstvím agendy, pro kterou je u jednotlivých OSPOD málo pracovníků, a tak není možné se všem případům věnovat s takovou pečlivostí, jakou interdisciplinární spolupráce vyžaduje. Této problematice se roku 2008 v tiskové zprávě dotkl také tehdejší Veřejný ochránce práv, JUDr. Otakar Motejl (dále jen VOP), kde uvedl, že: „...si je vědom nízkého počtu sociálních pracovníků, který může být překážkou v důsledné práci s ohroženými rodinami.“ Byla zde také uvedena statistická data od Ministerstva práce a sociálních věcí, uvádějící počet případů evidovaných OSPOD za rok s přepočtem na jednoho sociálního pracovníka, což v roce 2007 činilo průměrně 360 případů. Zároveň však bylo uvedeno, že od roku 2007 jsou obcím s rozšířenou působností poskytovány dotace na výkon sociálně-právní ochrany dětí¹⁴⁶, kdy v roce 2008 činily 717,9 mil. Kč¹⁴⁷ a pro srovnání o 10 let později v roce 2018 až 1,325,462 mil. Kč¹⁴⁸. Tato dotace je určena na platy sociálních pracovníků OSPOD a její výše se odvíjí od počtu případů, které úřad za rok řeší, a tak je možné reagovat na zvýšení agendy přijetím dalších pracovníků. V právní úpravě nenalezneme ustanovení, které by stanovilo maximální počet případů pro jednoho sociálního pracovníka, proto je zejména na zřizovateli OSPOD v dané oblasti, aby přijal další pracovní sílu a vzhledem k okolnosti, že se v této oblasti jedná

¹⁴⁴ ROGALEWICZOVÁ, Romana. *Dítě v rodičovském konfliktu...*, s. 161.

¹⁴⁵ BERANOVÁ, Hana. Bruntálská alternativa ke Cochemské praxi. *Právo a rodina*, 2019, č. 5, s. 1-2.

¹⁴⁶ §58 odst. 1 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů: „Náklady vzniklé v souvislosti s výkonem sociálně-právní ochrany, není-li dále stanoveno jinak, nese stát, s výjimkou nákladů na zřízení a provoz zařízení sociálně-právní ochrany, které nese zřizovatel tohoto zařízení, a s výjimkou nákladů, které vznikly pověřené osobě v souvislosti s výkonem sociálně-právní ochrany.“

¹⁴⁷ Veřejný ochránce práv. *Přetíženost sociálních pracovníků = nedostatečná práce s rodinami* [online]. ochrance.cz, 10. dubna 2008 [cit. 11. června 2021]. Dostupné z: <https://www.ochrance.cz/aktualne/pretizenosť-socialnich-pracovniku-nedostatecna-prace-s-rodinami/>.

¹⁴⁸ MACELA, Miloslav. *Dotace na výkon sociálně-právní ochrany dětí* [online]. denik.obce.cz, 27. března 2019 [cit. 11. června 2021]. Dostupné z: <http://denik.obce.cz/clanek.asp?id=6770783>.

většinou o stát, měl by zvláště dohlédnout na možnosti poskytování řádné ochrany a pomoci zájmům nezletilých¹⁴⁹.

Ve výše zmíněné tiskové zprávě VOP také doporučil: „...aby byly maximálně využívány navazující sociální služby poskytované neziskovými organizacemi. Pokud je v daném regionu nedostatek takových služeb, měl by OSPOD vedení obcí a krajů upozorňovat na nutnost podporovat jejich vznik.“¹⁵⁰, což však pro vyřešení situace samo o sobě nestačí a vede to k další otázce a tou je dostatečná dostupnost poradenských center. Neboť k tomu, aby bylo možné s jejich pomocí odlehčit OSPOD alespoň v části jeho poradenské a preventivní činnosti¹⁵¹, by jich musel být dostatek, a pro otázku efektivit interdisciplinární spolupráce, by její principy, tato centra, musela také aplikovat. Zde se pak tedy můžeme setkat i s další nesnází, která může nastat, a tou je nedostupnost poradenských center v dané oblasti, či dlouhé objednací lhůty, které mohou zasahovat až do řízení, což může vést k odročení dle § 119 OSŘ, a tak i k prodloužení řízení, což je stav nežádoucí.

2.7 Dílčí závěr

Po uvážení všech informací jsem dospěla ke zjištění, že zatím přetrvávajícím nedostatkem, který brání plnému využití potenciálu spolupráce v této oblasti, je nejednotná koncepce interdisciplinární spolupráce v ČR a druhým stěžejním problémem, který částečně souvisí i s prve uvedeným, je nejednotné vymezení vztahu činnosti advokáta k zájmu dítěte klienta, v řízení o péči.

Na základě zjištění učiněných v této kapitole, se domnívám, že problematikým místům, se nevyhneme, dokud nebude existovat jednotná, v celé ČR aplikovaná, osnova interdisciplinární spolupráce s jasným vymezením kompetencí a postavení, každé ze zapojených profesí. Na což upozorňovaly i odpovědi v dotaznících. Taková jednotná osnova by přispěla, jak ke zvýšení efektivit vyvíjených interdisciplinárních snah na území celé republiky, tak k větší jistotě rodičů ohledně toho, co mohou od řízení o péči o nezletilého čekat. Toto zvláště zmiňuji zejména z důvodů, že lidé, kteří projdou takovým soudním řízením, se o zkušenosti z něj mnohdy podělí se svými přáteli a známými. V laické společnosti se tak vytváří, na tuto problematiku, určitý názor. Ten je pak deformován s každou novou, odlišnou informací. Sjednocením základní struktury postupů, by mohlo dojít k

¹⁴⁹ Čl. 2 odst. 1 sdělení č. 104/1991 Sb., o úmluvě o právech dítěte.

¹⁵⁰ Veřejný ochránce práv. *Přetíženost sociálních pracovníků = nedostatečná práce s rodinami* [online]. ochrance.cz, 10. dubna 2008 [cit. 11. června 2021]. Dostupné z: <https://www.ochrance.cz/aktualne/pretizenost-socialnich-pracovniku-nedostatecna-prace-s-rodinami/>.

¹⁵¹ § 10 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů.

omezení vzniku dalších takových odlišností, a tím i k vytváření ucelenějšího obrazu i pro laickou veřejnost. Samozřejmě každý případ a rodina je individuální, a tak není možné se všemi pracovat naprosto stejně, proto mluvím o společné „*osnově nebo struktuře*“ postupů, a nikoli komplexně upraveném modelu, jehož vytvoření, jak občas zaznívá i z řad odborné veřejnosti, by bylo, vzhledem ke specifikům této oblasti, spíše nežádoucí¹⁵².

Vztah činnosti advokáta k zájmu dítěte dle čl. 3 ÚPD, souvisí jak s nedostatečným vymezením jeho role v interdisciplinární spolupráci, tak s neexistencí jednoznačného právního názoru k této otázce. Existují dílčí závěry, jak bylo uvedeno v bodě 1.2.4 a podkapitole 2.2, ale konečné, jednotné stanovisko zatím učiněno není. Což plyne jak z učiněné analýzy právní úpravy, tak z odpovědí některých advokátů, uváděných v dotaznících. Tato situace tak vytváří další možnou překážku, bránící zefektivnění interdisciplinární spolupráce.

¹⁵² BERANOVÁ, Hana. Bruntálská alternativa ke Cochemské praxi. *Právo a rodina*, 2019, č. 5, s. 1.

Závěr

V této diplomové práci jsem se zabývala uplatňováním, a s ním spojenými problémy, aktuální podoby interdisciplinární spolupráce v rodičovských konfliktech v ČR. V teoretické části jsem se věnovala otázce rodičovského konfliktu a jeho vlivu na dítě a formování jeho budoucího přístupu k řešení vlastních konfliktů, a dále též otázce obsahu rodičovské odpovědnosti a participačních práv dítěte. Neboť tyto oblasti jsou důležité pro pochopení důvodů, jež vedly k iniciativě posílení interdisciplinární spolupráce v opatrovnickém řízení. V praktické části jsem se pak již zabývala podobou interdisciplinární spolupráce, v ČR, se zaměřením na, mým průzkumem zjištěné nedostatky, v této oblasti, a se zprostředkováním názorů zástupců, zapojených profesí, na tuto problematiku. Pro zjišťování postojů zapojených profesí, jsem využila dotazníků, jejichž otázky byly zaměřeny na to, zda se dotázaný do spolupráce zapojil, jaký zastává názor na Cochemský model, dále na nástroje a postupy, jaké při své činnosti využívá, a též na nedostatky, které v interdisciplinární spolupráci pociťuje. Tímto jsem zjistila, že větší část dotázaných, v rozmezí 1/2 až 2/3, považuje interdisciplinární spolupráci za přínosnou a také se do ní zapojuje. Zároveň však bylo potřeba vzít v úvahu, že se jedná pouze o výsledky od určitého vzorku, kdy respondenti, ve všech dotazovaných skupinách, sice pocházeli z různých částí ČR, ale zároveň se do průzkumu nezapojily všechny oslovené instituce. Proto bylo potřeba závěrečné výsledky, této práce, které odpovídají na otázky, jež si tato práce klade za cíl, vyvozovat opatrně.

Cílem této práce, avizovaným v úvodu, je zjištění slučitelnosti interdisciplinární spolupráce s právním řádem ČR, zhodnocení vhodnosti jiného soudního roku, jako nástroje spolupráce a analýza stavu spolupráce zapojených profesí. Odpovědi, ke kterým jsem na základě zjištěného dospěla, jsou tyto. Z učiněných zjištění je možné uvést, že interdisciplinární spolupráce, v ČR, je využívána. A to typicky v podobě snahy o synchronizovaný postup soudů a OSPOD, případně též se zapojením rodinných poradenských center, psychologů či mediátorů. A to s menšími či většími odlišnostmi co do obsahové podoby a neshodami ohledně rozsahu rolí, každé ze zapojených profesí. Zároveň však tato spolupráce není využívána na celém území ČR. V praktické části této práce byly uvedeny možné důvody rezervovaného přístupu k jejímu zavádění, jako finanční důvody, nedostatečné kapacity poraden, mediačních center, vytíženost OSPOD, nebo též rozdílnost postupů při interdisciplinární spolupráci na jednotlivých místech.

Druhý závěr se týká zhodnocení souladnosti interdisciplinární spolupráce s právním řádem ČR. Zde zjištění ukázala, že současná podoba českého práva umožňuje její využívání. V mnoha ohledech předpisy, které se této oblasti dotýkají, jako jsou OZ, OSŘ, ZŘS, ÚPD, stanoví cíle či zásady, ale postup ponechávají na daném subjektu. Při provádění právní analýzy jsem se nesetkala s právní překážkou, která by zakládala protiprávnost jejího využívání, v podobě, v jaké se v ČR aplikuje. Nicméně v rámci posuzování právních předpisů a možných nedostatků fungování interdisciplinární spolupráce v ČR, jsem též narazila, jak bylo rozebráno v praktické části, též na existenci určitých sporných oblastí mezi požadavky na zefektivnění a rozšíření spolupráce s právním stavem.

Jednou z těchto oblastí, jsou možnosti advokátů, zapojit se do interdisciplinární spolupráce. Zde je problematická vázanost advokáta pokyny klienta dle ustanovení § 16 odst. 1 ZA ve vztahu k zájmu dítěte dle ustanovení čl. 3 odst. 1 ÚPD. Existují názory pro nutnost dát přednost zájmu dítěte před konfliktní strategií klienta a zároveň názory, že pokyn klienta je určující. V této oblasti zatím není učiněn závazný právní názor. Neboť zájem dítěte je neurčitým pojmem, a výklad ÚPD pro oblast opatrovnických sporů se omezuje na určení zájmu dítěte jako předního hlediska a nikoliv prvořadého. Například ČAK se v minulosti vyjádřila k iniciativě některých advokátů k využívání nekonfliktních strategií, kdy uvedla, že samotným smířčím postupům nebrání, ale je proti písemnému závázání se advokátů k tomuto. Tím sice dala najevo určité omezení i volnost pro advokáty při jejich činnosti, ale zároveň ani komora neuvedla, jaké postavení, při činnosti advokáta, zájem dítěte má. Tato otázka tak zůstává stále otevřená.

Druhou spornou oblastí je otázka mlčenlivosti advokáta v případě, že by byl zvolen kolizním opatrovníkem dítěte v řízení. Zde je dle ČAK advokát v nezměněném rozsahu vázán mlčenlivostí dle ustanovení § 21 ZA před OSPOD a soudem, jako v případě zastupování klienta-rodice. Narozdíl od případu, kdy je kolizním opatrovníkem OSPOD, kde je v ustanovení § 51 odst. 5 ZSPOD se sdílením informací vůči soudu dle § 128 OSŘ, výslovně počítáno. To by tak mohlo být v případě interdisciplinární spolupráce překážkou jejího efektivního výkonu.

Třetí spornou oblastí je předávání informací a povinnosti mlčenlivosti mezi centry odborné pomoci spadajícími pod ZSS a OSPOD. Kdy OSPOD požaduje informace na základě ustanovení § 10 odst. 4 a § 53 ZSPOD a centra informace poskytují v mezích své povinnosti mlčenlivosti dle ustanovení § 100a ZSS, který však rozsah a obsah těchto informací vymezuje jen velmi stroze, což může vést k jejich nedostatečnosti a nutnosti pro OSPOD, jako kolizního

opatrovníka, obrátit se na soud, s žádosti o nahlédnutí do spisu. Zde však nejde ani tolik o překážku právní jako spíše o nedostatek v oblasti domluvy mezi některými těmito subjekty.

Poslední zjištění mé práce se týká vhodnosti rodičovského plánu a jiného soudního roku, upraveného v ustanovení § 18 ZŘS, jako nástrojů interdisciplinární spolupráce. Ve své práci jsem dospěla ke zjištění, že tyto nejsou využívány tak často, jak jsem původně očekávala. Ačkoliv by, dle mého názoru, mohly přispět, k vytváření prostředí vhodného pro vedení rodičů k dohodě a vzájemné komunikaci. U rodičovských plánů to může být dáno jednak relativně krátkou dobou, během níž jsou užívány, dále finanční náročností spojenou s jejich zaváděním a využíváním, nebo jejich obsahovou skladbou, která je v současné podobě vhodná zejména jako informační materiál pro rodiče, bez vnímané nutnosti se jím, bez vůle rodičů dítěte více zabývat. Naproti tomu pro jiný soudní rok je jeho méně časté užívání, dle analýzy právní úpravy, dáno patrně tím, že je pojímán jako výjimečný institut, který se nemá nadužívat. Nicméně možnosti, které nabízí, jako je konání řízení méně formálním způsobem, či mimo soudní síň, považuji pro interdisciplinární spolupráci za vhodné a přínosné. Vše, co bylo výše uvedeno, je však potřeba hodnotit též společně, neboť všechny tyto okolnosti se odráží na podobě, v jaké je interdisciplinární spolupráce, v současnosti, v ČR praktikována. A to jako postup, který je založen na iniciativě samotných zapojených profesí a jeho dobrovolném aplikování, a nikoliv jako systém právem vyžadovaný. Krom toho jde o postup stále relativně mladý, který se dále vyvíjí.

Osobně se domnívám, že rozšířená interdisciplinární spolupráce v ČR má velký potenciál. A to jak po stránce zefektivnění opatrovnického řízení, tak po stránce výchovného působení na společnost, Avšak na taková hodnocení je zatím příliš brzy. Interdisciplinární spolupráce má před sebou ještě dlouhou cestu vývoje, než se prosadí na území celé ČR a než v jejím rámci dojde k přijetí obecně přijatelné a aplikovatelné osnovy, již se bude spolupráce řídit a zároveň nebude překážkou individualizace postupů v situacích, které to vyžadují. Jsem však přesvědčena, že i když jistě není lékem pro všechny situace, je cestou kupředu.

Seznam použitých zdrojů

Právní předpisy

Aktuální předpis

1. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
2. Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů
3. Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
4. Zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů
5. Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů
6. Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů
7. Zákon č. 202/2012 Sb., o mediaci, ve znění pozdějších předpisů
8. Sdělení č. 104/1991 Sb., o úmluvě o právech dítěte

Historický předpis

1. Zákona č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění zákona č. 210/1998 Sb.
2. Zákon č. 946/1811 Sb., obecný zákoník občanský, ve znění zákona č. 54/1956 Sb.

Zahraniční předpisy

1. Gesetz über die freiwillige gerichtsbareit.
2. Gesetz über das Verfahren in Familiensachen und in den Angelegenheiten der freiwilligen Gerichtsbarkeit.

Důvodová zpráva

1. Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, zvláštní část, str. 214-216

Judikatura soudů

1. Nález Ústavního soudu ze dne 31. ledna 2007, sp. zn. I. ÚS 343/05
2. Nález Ústavního soudu ze dne 30. dubna 2014, sp. zn. III. ÚS 650/14
3. Nález Ústavního soudu ze dne 23. října 2013, sp. zn. I. ÚS 3021/12
4. Nález Ústavního soudu ze dne 14. července 2005, sp. zn. IV. ÚS 362/05
5. Nález Ústavního soudu ze dne 26. května 2014, sp. zn. I. ÚS 2482/13
6. Nález Ústavního soudu ze dne 15. března 2016, sp. zn. III. ÚS 2298/15-1
7. Nález Ústavního soudu ze dne 11. května 2005, sp. zn. II. ÚS 554/04

Monografie

1. HOLÁ, Lenka, HRNČIŘÍKOVÁ, Miluše. *Mimosoudní metody řešení sporů*. Praha: Leges, 2017, 168 s.
2. ŠÍNOVÁ, Renáta a kol. *Rodina v mezinárodních souvislostech*. Praha: Leges, 2019, 310 s.
3. ŠÍNOVÁ, Renáta a kol. *Rodičovská odpovědnost*. Praha: Leges, 2016, 352 s.
4. ROGALEWICZOVÁ, Romana. *Dítě v rodičovském konfliktu – jak zůstat dobrým rodičem i po rozchodu*. Praha: Leges, 2019, 288 s.
5. BRZOBOHATÝ, Robin a kol. *Interdisciplinární spolupráce v nejlepším zájmu dítěte – metodické doporučení pro řešení rodičovských konfliktů nejen s mezinárodním prvkem*. Brno: Tribun EU, 2015, 118 s.
6. RUDOPH, Jürgen. *Jsi Moje dítě – Cochemská praxe – cesty k lidštějšímu rodinnému právu*. Praha: Magistrát hlavního města Prahy, 2010, 79 s.
7. HAMPLOVÁ, Dana a kol. *Česko-francouzský dialog o dějinách evropské rodiny*. Praha: CEFRES, 2001, 125 s.
8. KONEČNÁ, Hana a kol. *Závěrečná zpráva ze setkání zástupců OSPOD a NNO poskytujících služby v NRP ve 13 krajích České republiky*. Praha: STŘEDISKO NÁHRADNÍ RODINNÉ PÉČE, 2016, 25 s.

Komentářová literatura

1. MELZER, Filip, TÉGL, Petr. *Občanský zákoník: velký komentář. Svazek IV*. Praha: Leges, 2016, 2009 s.
2. SVOBODA, Karel a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář* [online databáze]. Praha: C.H. Beck, 2020, [cit. 18. června 2021]. Dostupné z: databáze beck-online.cz.
3. *Úmluva o právech dítěte a související dokumenty*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2016, 155 s. ISBN 978-80-7421-120-1.
4. JANEČKOVÁ, Eva, MACH, Petr. *Zákon o sociálních službách. Komentář* [online databáze]. Praha: Wolters Kluwer, 2016, aktualizováno k 1. červenci 2019 [cit. 22. června 2021]. Dostupné z: aspi.cz.
5. MACELA, Miloslav a kol. *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí. Komentář* [online databáze]. 2. Vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019, aktualizováno k 1. červenci 2020 [cit. 23. června 2021]. Dostupné z: databáze aspi.cz.

Článek v odborném časopise

1. ROGALEWICZOVÁ, Romana. Interdisciplinární spolupráce při řešení rodičovských konfliktů. *Bulletin advokacie* [online], 2017, roč. 2017, č. 12, s. 35-42 [cit. 10. června 2021]. Dostupné z: https://www.cak.cz/assets/komora/bulletin-advokacie/ba_12_2017_web.pdf.
2. WESTPHALOVÁ, Lenka, ROGALEWICZOVÁ, Romana. Práva dítěte v rodičovském konfliktu. *Právní rozhledy* [online databáze], 2016, č. 19 [cit. 28. června 2021]. Dostupné z: databáze beck-online.cz.
3. POLÁK, Vladimír, WESTPHALOVÁ, Lenka. Interdisciplinární spolupráce ve věcech péče soudu o nezletilé. *Právní rozhledy* [online databáze], 2018, č. 7 [cit. 8. června 2021]. Dostupné z: databáze beck-online.cz.
4. KOVÁŘOVÁ, Daniela. Jaký zájem má rodinný klient?. *Bulletin advokacie* [online], 2018, roč. 2018, č. 7-8, s. 95-96 [cit. 22. června 2021]. Dostupné z: https://www.cak.cz/assets/komora/bulletin-advokacie/ba_7-8_2018_web.pdf.
5. ROGALEWICZOVÁ, Romana. Orgán sociálně-právní ochrany dětí jako kolizní opatrovník dítěte. *Právní rozhledy* [online databáze], 2015, č. 20 [cit. 21. června 2021]. Dostupné z: databáze beck-online.cz.
6. ČAMDŽÍCOVÁ, Sabina. Posílení role nezletilého v řízeních péče soudu o nezletilé. *Časopis pro právní vědu a praxi* [online], 2019, roč. 27, č. 2, s. 243-261 [cit. 18. června 2021]. Dostupné z: <https://journals.muni.cz/cpvp/article/view/9431/10728>.
7. CIRBUSOVÁ, Martina, BRZOBOHATÝ, Robin. Praxe mediace v tzv. Cochemském modelu – metoda nebo profese?. *Právo a rodina*, 2020, č. 1, s. 6-11.
8. BERANOVÁ, Hana. Bruntálská alternativa ke Cochemské praxi. *Právo a rodina*, 2019, č. 5, s. 1-5.
9. BERANOVÁ, Hana. Bruntálská alternativa ke Cochemské praxi. *Právo a rodina* [online databáze], 2019, č. 6 [cit. 20. června 2021]. Dostupné z: databáze aspi.cz.
10. ROGALEWICZOVÁ, Romana. Představení Cochemské praxe. In: ROGALEWICZOVÁ, Romana, CIRBUSOVÁ, Martina (eds.). *Cochemská praxe v České republice*. Brno: Tribun EU, 2015, s. 5-12.
11. ROGALEWICZOVÁ, Romana. Povinnost rodičů dohodnout se ve věcech péče o nezletilé dítě jako součást rodičovské odpovědnosti. *Acta Iuridica Olomucensia*, 2015, Vol. 10, č. 2, s. 149-161.

Článek ve sborníku

1. NOVÁKOVÁ, Markéta. Představení iniciativy Cochem.cz. In: ROGALEWICZOVÁ, Romana, CIRBUSOVÁ, Martina (eds.). *Cochemská praxe v České republice*. Brno: Tribun EU, 2015, s. 19-23.
2. KILLAROVÁ, Tereza. Snaha o aplikaci Cochemské praxe na případy s mezinárodním prvkem. In: ROGALEWICZOVÁ, Romana, CIRBUSOVÁ, Martina (eds.). *Cochemská praxe v České republice*. Brno: Tribun EU, 2015, s. 13-18.
3. KORBELOVÁ DOHNALOVÁ, Radka. Zájem dítěte v rodičovském konfliktu z pohledu advokáta. In: ROGALEWICZOVÁ, Romana, CIRBUSOVÁ, Martina (eds.). *Zájem dítěte v soudní praxi*. Brno: Tribun EU, 2015, s. 27-36.

Internetové zdroje

1. Výbor ministrů Rady Evropy. *Pokyny výboru ministrů Rady Evropy o justici vstřícné dětem* [online]. Strasbourg: Council of Europe Publishing, 2013. Dostupné z: <https://rm.coe.int/16806a452e>.
2. Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. *Soubor vybraných dokumentů Rady Evropy v oblasti ochrany práv dětí* [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2011. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/documents/20142/954480/smernice.pdf/fcbe0d0f-24dd-9643-4c4e-6df8833a1801>.
3. Cochem.cz. *Metodika Zavádění interdisciplinární spolupráce v opatrovnickém řízení ve věci úpravy poměrů dětí po rozvodu* [online]. Praha, 2020. Dostupné z: https://www.cochem.cz/wordpress/wp-content/uploads/metodika_zavadeni_interdisciplinari_spoluprace.pdf.
4. NOVÁKOVÁ, Markéta. *Metodika opatrovnického řízení cochemského typu* [online]. Karviná: Akademický ústav Karviná, 2019. Dostupné z: https://www.akademickyustav.cz/domains/akademickyustav.cz/wp-content/uploads/2019/10/metodika_opatrovnickeho_rizeni_cochemskeho_typu.pdf.
5. TOMEŠOVÁ, Jana. *Společná péče o nezletilé dítě* [online]. *pravni prostor.cz*, 22. listopadu 2017 [cit. 17. června 2021]. Dostupné z: <https://www.pravni prostor.cz/clanky/obcanske-pravo/spolecna-pece-o-nezletile-dite>.
6. SPOUSTOVÁ, Ivana. *Střídavá péče - pro, proti a proč?* [online]. *sancedetem.cz*, 21. září 2017 [cit. 4. června 2021]. Dostupné z: <https://www.sancedetem.cz/stridava-pece-pro-proti-proc>.

7. Unie rodinných advokátů. *Stanovisko Unie rodinných advokátů č. 10/2020 k oprávněnému zájmu klienta* [online]. uracr.cz, 29. ledna 2020 [cit. 20. června 2021]. Dostupné z: <https://www.uracr.cz/cs/stanoviska>.
8. Unie rodinných advokátů. *Stanovisko Unie rodinných advokátů č. 11/2020 k postupu advokátů v rodinných sporech* [online]. uracr.cz, 4. března 2020 [cit. 21. června 2021]. Dostupné z: <https://www.uracr.cz/cs/stanoviska>.
9. ŠRÁMEK, Dušan. *Advokáti budou zřejmě vystupovat jako kolizní opatrovníci nezletilého dítěte* [online]. ceska-justice.cz, 27. listopadu 2018 [cit. 21. června 2021]. Dostupní z: <https://www.ceska-justice.cz/2018/11/advokati-zrejme-budou-vystupovat-jako-kolizni-opatrovnici-nezletileho-ditete/>.
10. Justiční akademie. *Nový seminář pro opatrovnické soudce o využití mediačních technik* [online]. jacz.cz, 4. března 2019 [cit. 4. června 2021]. Dostupné z: <https://www.jacz.cz/aktuality/976-novy-seminar-pro-opatrovnicke-soudce-o-vyuziti-mediacnich-technik>
11. Moravskoslezský kraj. *Aplikace cochemské praxe v soudním regionu Nový Jičín* [online]. Dostupné z: <https://www.msk.cz/assets/temata/eu/vystupni-material-cochem.pdf>.
12. Moravskoslezský kraj. *Rodičovský plán* [online]. Dostupné z: <https://justice.cz/documents/40329/1834032/Rodi%C4%8Dovsk%C3%BD+pl%C3%A1n+-+vypln%C4%9Bn%C3%AD/5a2a674f-21e7-48d8-830d-3d02c395c65c>.
13. Justiční akademie. *Forezní psychiatrie a psychologie dítěte* [online]. jacz.cz, 26. května 2015 [cit. 4. června 2021]. Dostupné z: <https://www.jacz.cz/component/search/?searchword=Forezn%C3%AD%20psychiatrie%20a%20psychologie%20d%C3%ADt%C4%9Bte&searchphrase=all&Itemid=254>.
14. Česká advokátní komora. *Cochemská praxe: úvod do interdisciplinární spolupráce* [online]. cak.cz, 5. května 2020 [cit. 16. června 2021]. Dostupné z: <https://www.cak.cz/assets/kalendar-akci/pozvanka-5-5-2020.pdf>.
15. Česká advokátní komora. *Zápis z 34. schůze představenstva České advokátní komory, která se konala dne 11.-12. ledna 2021 online prostřednictvím videokonference* [online], Česká advokátní komora, 2021. Dostupné z: https://www.cak.cz/assets/priloha_1_2021_01.pdf.
16. Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Výkon činností sociální práce v rámci multidisciplinární a interdisciplinární spolupráce sociálního pracovníka obecního úřadu* [online]. mpsv.cz, 25. září 2019 [cit. 22. června 2021]. Dostupné z:

<https://www.mpsv.cz/web/cz/workshop-na-tema-vykon-cinnosti-socialni-prace-v-ramci-multidisciplinari-a-interdisciplinari-spoluprace-socialniho-pracovnika-obecniho-uradu-hradec-kralove-7.-2.-2019->.

17. Justiční akademie. *Workshop interdisciplinární spolupráce* [online]. jacz.cz, 16. říjen 2017 [cit. 22. června 2021]. Dostupné z: <https://www.jacz.cz/aktuality/920-workshop-interdisciplinari-spoluprace>.
18. Veřejný ochránce práv. *Přetíženost sociálních pracovníků = nedostatečná práce s rodinami* [online]. ochrance.cz, 10. dubna 2008 [cit. 11. června 2021]. Dostupné z: <https://www.ochrance.cz/aktualne/pretizenosť-socialnich-pracovniku-nedostatecna-prace-s-rodinami/>.
19. MACELA, Miloslav. *Dotace na výkon sociálně-právní ochrany dětí* [online]. denik.obce.cz, 27. března 2019 [cit. 11. června 2021]. Dostupné z: <http://denik.obce.cz/clanek.asp?id=6770783>.

Jiné zdroje

1. Dotazník č. 1 – soudy
2. Dotazník č. 2 - OSPOD
3. Dotazník č. 3 - centra odborné pomoci
4. Dotazník č. 4 – advokáti

Shrnutí

Tato diplomová práce se zabývá některými aktuálními otázkami spojenými s interdisciplinární spoluprací mezi soudci, sociálními pracovníky, pomáhajícími profesemi a advokáty, během rozhodování o péči o dítě, při rozvodu rodičů. Za tímto účelem je rozdělena do dvou částí, teoretické a praktické. Kdy teoretická část se zabývá rodičovským konfliktem jako takovým, právním postavením dítěte v něm a také důvody rozšiřování interdisciplinární spolupráce. Praktická část se proti tomu zabývá názory jednotlivých zapojených profesí na tuto spolupráci, konkrétními problematikami a také souladností interdisciplinární spolupráce s právní úpravou České republiky. Interdisciplinární spolupráce je tak v této práci ukázána jak z pohledu práva, tak se zohledněním názoru zástupců zapojených profesí, zjišťovaných rozhovory a dotazníky, pro tuto práci vytvořenými. Přičemž, rozebíranými otázkami jsou zejména, postavení a možnosti advokáta zapojit se do interdisciplinární spolupráce, předávání informací mezi rodinnými poradnami a kolizním opatrovníkem dítěte, otázka využití jiného soudního roku, rodičovského plánu a též význam názoru dítěte o jehož péči se jedná.

Abstract

This thesis deals with selected current issues related to interdisciplinary cooperation between judges, social workers, helping professions and lawyers, during court proceeding on child care, in connection with the divorce of child's parents. For this purpose, it is divided into two parts, theoretical and practical. The theoretical part deals with parental conflict in general, the legal status of the child in it and the reasons for expanding interdisciplinary cooperation. The practical part, on the other hand, deals with the views of individual professions involved in this cooperation, specific issues and also the position of interdisciplinary cooperation in the law of the Czech Republic. So the interdisciplinary cooperation is shown from a view of law and also from a view of the opinions of the representatives of the professions involved, ascertained by interviews and questionnaires created for this work. The importance is placed especially on the status and possibilities of the lawyer to engage in interdisciplinary cooperation, the transfer of information between helping professions and the child's guardian, the question of using another court year, parental plan and the relevancy of the child's opinion.

Klíčová slova

Rodičovský konflikt

Rodičovská odpovědnost

Interdisciplinární spolupráce

Zájem dítěte

Participační práva dítěte

Cochemská praxe

Kolizní opatrovník dítěte

Key words

Parental conflict

Parental responsibility

Interdisciplinary cooperation

Child's interest

Participatory rights of the child

Cochem practice

guardian of the child

Přílohy

Dotazník č. 1 - soudy

Interdisciplinární spolupráce ve věcech rodičovských konfliktů - Soudy

Pro účely diplomové práce

* Povinné

1. Prosím uveďte, u kterého soudu působíte, *

2. Aplikuje se u soudu, u něž působíte, v některé širší podobě interdisciplinární spolupráci (s psychology, OSPOD, právními zástupci,...)? Pokud ano, jakou formou?

- Ne
- Ano, Cochemský model
- Ano, máme vlastní model

3. Pokud jste v předchozí otázce zvolil/a možnost "Ano, vlastní model", prosím uveďte základní body, na nichž je vystavěn, případně označení, podle něž jsou informace o něm dohledatelné.

4. Pořádají se v rámci interdisciplinární spolupráce, do níž je Vaše pracoviště zapojeno, setkání se zástupci ostatních zapojených profesí?

- Ne
- Ano, občas
- Ano, podle potřeby
- Ano, v pravidelných intervalech

5. Usnadnila Vám interdisciplinární spolupráce v něčem výrazně vaši práci?

6. Jaký je Váš názor na efektivitu tzv. Cochemské praxe?

7. Při řízení o péči o nezletilé dítě

	Nikdy	Někdy	Jen, pokud je to nutné	Pokud to situace umožňuje	Vždy
Využíváte často jiný soudní rok?	☐	☐	☐	☐	☐
Považujete za prospěšné vyslechnout si názor dítěte?	☐	☐	☐	☐	☐
Vyslechl/a by jste i názor dítěte mladšího 6-ti let?	☐	☐	☐	☐	☐
Využíváte možnosti uložit první setkání se zapsaným mediátorem?	☐	☐	☐	☐	☐
Využíváte možnosti uložit účast na mediaci, rodinné terapii či jiné dle ustanovení §474 odst.1 z.č.292/2014 sb.?	☐	☐	☐	☐	☐

8. Jakým způsobem přistupujete k vyslechnutí názoru dítěte, při rozhodování o péči? (Jak jej informujete o řízení a jeho participačních právech? Kde takový rozhovor probíhá?)

9. Disponuje soud, u něž působíte, pro rozhovor s dítětem speciální místností?

- Ano, hernička
- Ano, tématicky vyzdobená kancelář
- Ne, probíhá v soudní síni

Jiné

10. Rozhovor s dítětem vede specializovaný pracovník soudu nebo přímo Vy, soudkyně/soudce?

11. Je podle Vás, v případě rodičovských konfliktů, vhodné širší provázání v interdisciplinární spolupráci a zavedení postupu pro všechny zapojené profese jednat (až na výjimky jako jsou např. domácí násilí) jen s oběma rodiči současně? Nebo považujete za lepší na rodiče v tomto netlačit?

12. Ukládáte někdy, při rozhodování o péči o nezletilé dítě, rodičům povinnost prvního setkání se zapsaným mediátorem či účast na mediaci dle § 474/1 ZŘS i pokud již dříve takovou z vlastní iniciativy neúspěšně absolvovali?

13. Jaká je vaše zkušenost s kolizním opatrovnictvím vykonávaným pracovníky OSPOD?

	Ano	Spiše ano	Spiše ne	Ne
Jsou dobře připraveni	☐	☐	☐	☐
Mají nedostatky v oblasti právní úpravy	☐	☐	☐	☐
Zapomínají, že mají hlavně hájit zájmy dítěte	☐	☐	☐	☐
Bylo by lepší kdyby úlohu kolizního opatrovníka zastával někdo jiný	☐	☐	☐	☐

14. Chcete k předchozí otázce něco dodat?

15. Jakou máte zkušenost s advokáty klientů?

- Dobrou, snaží se spolupracovat v rámci interdisciplinární spolupráce
 - Jsou ve své práci příliš agresivní a nezapojují se do interdisciplinární spolupráce
 - Záleží na advokátovi, ale postupně se situace zlepšuje
 - Záleží na advokátovi, ale zkušenost se spíše zhoršuje.
 -
- Jiné

16. Musíte v řízení o péči o nezletilé dítě rozhodovat častěji autoritativně nebo častěji rodiče dojdou k dohodě, kterou schválíte?

- Autoritativní rozhodnutí
 Schválení dohody

17. Pokud by jste se ohlédl/a zpět na začátek své kariéry, máte pocit, že dnes oproti minulosti dochází častěji k dohodě rodičů o péči o dítě spíše než k nutnosti vydat autoritativní rozhodnutí?

- Ano
 Ne

Jiné

18. Jaký máte názor na tzv. Rodičovský plán? Užívají se u soudu, u nějž působíte?

19. Formy péče o dítě

	Střídavá	Společná péče	Péče jednoho z rodičů
O jaké formě péče rozhodujete nejčastěji?	☐	☐	☐
Jakou považujete za nejvhodnější pokud je potřeba rozhodnout autoritativně?	☐	☐	☐
Jakou považujete za nejvhodnější pokud jsou rodiče schopni spolu komunikovat?	☐	☐	☐

20. Myslíte si, že by bylo dobré, aby partneři před vstupem do manželství navštěvovali přípravu, jež by jim ukázala způsoby, jak řešit budoucí manželské a rodičovské spory? (například zavést civilní období církevních předmanželských kurzů)

- Ano
 Ne

Jiné

21. Co se podle Vaší profesní zkušenosti nejlépe osvědčuje při práci s rodiči v konfliktu?

22. Považujete za vhodné snažit se i u soudu uklidnit rodičovský konflikt?

- Ne, při rozhodování o péči pro to není prostor
- Ano, za tímto účelem je vhodné přerušit řízení a odkázat rodiče na poradenskou činnost
- Ano, občas je to možné i u soudu
-
- Jiné

23. Jak dobrá je podle Vás spolupráce s....

	nejde to	špatná, nemají o spolupráci zájem	stále je co zlepšovat	snaží se	dobrá
Právnický	☐	☐	☐	☐	☐
Psychology	☐	☐	☐	☐	☐
Sociální pracovníky	☐	☐	☐	☐	☐

24. Pokud by jste chtěl/a něco dodat k předchozí otázce, budu ráda za Váš názor.

25. Pokud by jste k tomuto tématu chtěl/a cokoli dodat, budu ráda za jakýkoliv další podnět.

Microsoft tento obsah nevytvoril ani neschválil. Data, která odešlete, se pošlou vlastníkově formuláře.

 Microsoft Forms

Dotazník č. 2 - OSPOD

Interdisciplinární spolupráce ve věcech rodičovských konfliktů - OSPOD

Pro účely diplomové práce

* Povinné

1. Prosím uveďte, u kterého OSPOD působíte. *

2. Zapojuje se Vaše pracoviště do interdisciplinární spolupráce?

- Ne
- Ano, Cochemský model
- Ano, jiný model

3. Pokud jste na předchozí otázku odpověděl/a "ANO, jiný model", uveďte prosím jeho základní prvky.

4. Pořádají se v rámci interdisciplinární spolupráce, do níž je Vaše pracoviště zapojeno, setkání se zástupci ostatních zapojených profesí?

- Ne
- Ano, občas
- Ano, podle potřeby
- Ano, v pravidelných intervalech

5. Dochází v současnosti u rodin, s nimiž pracujete, a které dospěly k soudnímu řízení o péči častěji k přijetí dohody nebo k autoritativnímu rozhodnutí?

- Autoritativní rozhodnutí
- Schválení dohody

6. Jak dobrá je podle Vás spolupráce s....

	nefunguje	nemají o širší spolupráci zájem	stále je co zlepšovat	snaží se	dobrá
Právními zástupci rodičů	☐	☐	☐	☐	☐
Rodinnými poradnami	☐	☐	☐	☐	☐
Soudci	☐	☐	☐	☐	☐

7. Je podle Vás, v případě rodičovských konfliktů, vhodné širší provázání v interdisciplinární spolupráci a zavedení postupu pro všechny zapojené profese jednat (až na výjimky jako jsou např. domácí násilí) jen s oběma rodiči současně? Nebo považujete za lepší na rodiče v tomto netlačit?

8. Jaký je Váš názor na efektivitu tzv. Cochemského modelu spolupráce?

9. Máte při práci k dispozici nějakou pro dětské klienty uzpůsobenou místnost?

- Ne
- Ano, kancelář je tématicky vyzdobena
- Ano, samostatnou herničku
-

Jiné

10. Myslíte si, že by bylo přínosné, aby partneři před vstupem do manželství navštěvovali přípravu, jež by jim ukázala způsoby, jak řešit budoucí manželské a rodičovské spory? (například zavést civilní obdobu církevních předmanželských kurzů)

- Ano
- Ne
-

Jiné

11. Pokud by jste chtěl/a něco dodat k předchozí otázce, budu ráda za Váš názor.

12. Jaký máte názor na ukládání povinnosti rodičům využít odborné poradenské pomoci dle § 12 odst.1 písm.b) z.č.359/1999 Sb. Je velký rozdíl mezi případem, kdy rodiče vyhledají takovou pomoc z vlastní iniciativy a kdy jim je uložena jako povinnost?

13. Má pracoviště OSPOD, u něž působíte, k dispozici seznam poskytovatelů poradenských, mediačních a obdobných služeb v okolí, který můžete klientům nabídnout?

ANO

NE

Jiné

14. Jakou odbornou pomoc nejčastěji doporučujete: (1 - nejméně časté, 4- nejčastěji doporučováno)

	1	2	3	4
rodinná mediace	☐	☐	☐	☐
právo spolupráce (collaborative law)	☐	☐	☐	☐
případová konference	☐	☐	☐	☐
rodinná poradna	☐	☐	☐	☐

15. Jaký máte názor na tzv. Rodičovský plán? Užíváte je při své práci? Je podle vás efektivním nástrojem?

16. Stává se často, že je dítě v rodičovském konfliktu vyhodnoceno jako "ohrožené"?

Ne, není to obvyklé

Jen v menšině případů

Ve většině případů

Ano, je to běžné

17. Jaký by jste v takovém případě doporučil/a postup?

18. Jakou máte zkušenost s advokáty rodičů?

	Ano	Spiše ano	Spiše ne	Ne
Dobrou, snaží se s námi spolupracovat v rámci interdisciplinární spolupráce	☐	☐	☐	☐
Apelují na klienta, aby se pokusil o spolupráci	☐	☐	☐	☐
Do rozhovorů s námi nezasahují, chápou že jednáme s rodiči, ne s nimi.	☐	☐	☐	☐
Záleží na advokátovi, ale zkušenost se zlepšuje	☐	☐	☐	☐
Záleží a advokátovi, ale zkušenost se zhoršuje	☐	☐	☐	☐
Komplikují naši práci, jsou příliš agresivní a nehledí na zájem dítěte klienta	☐	☐	☐	☐

19. Je velký rozdíl mezi tím, pokud k Vám přijdou klienti (rodiče v konfliktu) dobrovolně a stavem, kdy je k vám pošle soud?

Ano, lepší je pokud se k tomu rozhodnou sami

Ne, velký rozdíl v tom není

Ano, lepší je pokud jsou sem posláni soudem

Jiné

20. Jak dobrou shledáváte spolupráci se soudci?

dobrá

jsou zde problémy v komunikaci, ale zlepšuje se to

jsou zde problémy v komunikaci a zhoršuje se to

špatná

Jiné

21. Pokud na soudy podáváte zprávy, máte od nich nějaký standardizovaný vzor, z něž vycházíte, nebo žádný takový není poskytnut?

22. Setkáváte se při své práci s něčím, co by bylo podle Vás potřeba v rámci interdisciplinární spolupráce zlepšit? (Například při komunikaci se soudy, rodinnými poradnami, či jinými profesemi)

23. Jednáte při své práci s rodiči společně nebo s každým zvlášť.

Nejprve společně

Vždy společně

S každým zvlášť

Jiné

24. Jsou dle Vás OSPODy přetížené?

	Ano	Ne
Málo pracovníků	☐	☐
Příliš mnoho agendy	☐	☐

25. Pokud by jste k tomuto tématu chtěl/a cokoli dodat, budu ráda za jakýkoliv další podnět.

Dotazník č. 3 - centra odborné pomoci

Interdisciplinární spolupráce ve věcech rodičovských konfliktů - Centra odborné pomoci

Pro účely diplomové práce

1. Prosím uveďte jakou odbornou činnost poskytujete

2. Jakou odbornou pomoc primárně nabízíte:

- rodinná mediace
 rodinná konference
 právo spolupráce (Collaborative law)
 rodinné poradenství

Jiné

3. Zapojuje se Vaše pracoviště do interdisciplinární spolupráce?

- Ne
 Ano, Cochemský model
 Ano, jiný model

4. Pořádají se v rámci interdisciplinární spolupráce, do níž je Vaše pracoviště zapojeno, setkání se zástupci ostatních zapojených profesí?

- Ne
 Občas
 Ano, podle potřeby
 Ano, v pravidelných intervalech

5. Náplň Vaší práce s rodinou:

	Ano	spíše ano	Primárně ne	Ne
Snaha o uklidnění rodičovského konfliktu	☐	☐	☐	☐
Snaha o znovunavázání komunikace rodičů	☐	☐	☐	☐
Obnovit rodičovské kompetence rodičů	☐	☐	☐	☐
Vést rodiče k dohodě o péči o dítě	☐	☐	☐	☐
Rozhovor s dítětem	☐	☐	☐	☐
Zprostředkování názoru dítěte rodičům	☐	☐	☐	☐

6. Spolupracujete blíže s některým z OSPODů či soudů?

7. Jak vstřícná je podle Vás případná spolupráce s....

	nefunguje	nemají o širší spolupráci zájem	stále je co zlepšovat	snaží se	dobrá
Právními zástupci rodičů	☐	☐	☐	☐	☐
Jinými poradnami	☐	☐	☐	☐	☐
Soudci	☐	☐	☐	☐	☐
OSPOD	☐	☐	☐	☐	☐

8. Je podle Vás v případě rodičovských konfliktů vhodné širší provázání v interdisciplinární spolupráci a zavedení postupu pro všechny zapojené profese jednat (až na výjimky jako jsou např. domácí násilí) jen s oběma rodiči současně? Nebo považujete za lepší na rodiče v tomto netlačit?

9. Je velký rozdíl mezi případem, kdy rodiče vyhledají pomoc z vlastní iniciativy a kdy jim je uložena jako povinnost?

- Ano, lepší je pokud se k tomu rozhodnou sami
- Ne, velký rozdíl v tom není
- Ano, lepší je pokud jsou sem posláni soudem/OSPODem
-
- Jiné

10. Máte při práci k dispozici nějakou pro dětské klienty uzpůsobenou místnost?

- Ne
- Ano, kancelář je tématicky vyzdobena
- Ano, samostatnou herničku
-
- Jiné

11. Jaký máte názor na tzv. Rodičovský plán? Užíváte je při své práci?

12. Jakou máte zkušenost s advokáty rodičů?

	Ano	Spíše ano	Spíše ne	Ne
Dobrou, snaží se s námi spolupracovat v rámci interdisciplinární spolupráce	☐	☐	☐	☐
Apelují na klienta, aby se pokusil o spolupráci	☐	☐	☐	☐
Do rozhovorů s námi nezasahují, chápou že jednáme s rodiči, ne s nimi.	☐	☐	☐	☐
Záleží na advokátovi, ale zkušenost se zlepšuje	☐	☐	☐	☐
Záleží a advokátovi, ale zkušenost se zhoršuje	☐	☐	☐	☐
Komplikují naši práci, jsou příliš agresivní a nehledí na zájem dítěte klienta	☐	☐	☐	☐

13. Jak dobrou shledáváte spolupráci se OSPOD?

- dobrá
- jsou zde problémy v komunikaci, ale zlepšuje se to
- jsou zde problémy v komunikaci a zhoršuje se to
- špatná
-

Jiné

14. Pokud při své práci podáváte zprávy na soud, máte od nich nějaký standardizovaný vzor, z něž vycházíte, nebo žádný takový není poskytnut? Pomohlo by, kdyby byl?

15. Setkáváte se při své práci s něčím, co by bylo podle Vás potřeba v rámci interdisciplinární spolupráce zlepšit? (Například při komunikaci se soudy, OSPOD, či jinými profesemi)

16. Jaký je Váš názor na efektivitu tzv. Cochemského modelu spolupráce?

17. Co je podle Vás nejefektivnější nástroj/postup pro práci s rodiči?

18. Prosím o uvedení města Vašeho působení

19. Pokud by jste k tomuto tématu chtěl/a cokoli dodat, budu ráda za jakýkoliv další podnět.

Dotazník č. 4 - advokáti

Interdisciplinární spolupráce ve věcech rodičovských konfliktů - právní zástupci

Pro účely diplomové práce

* Povinné

1. Prosím uveďte město v němž působíte *

2. Jaký máte názor na Interdisciplinární spolupráci v případě rodičovských konfliktů? Zapojujete se do ní?

3. Pořádají se v rámci interdisciplinární spolupráce, do níž je vaše pracoviště zapojeno, setkání se zástupci ostatních zapojených profesí?

- Ne
- Občas
- Ano, podle potřeby
- Ano, v pravidelných intervalech

4. Jaký je Váš názor na tzv. Cochemskou praxi?

5. Jaký máte názor na tzv. Rodičovský plán? Užíváte jej při své práci?

6. Nabízíte ve své praxi právo spolupráce (Collaborative law?)

- Ano
 Ne

7. Ve své praxi...

	Ano	Ne
Nabízíte ve své praxi právo spolupráce (Collaborative law?)	☐	☐
Doporučujete někdy svým klientům rodinnou mediaci?	☐	☐
Podporujete v rodinném právu interdisciplinární spolupráci?	☐	☐
Jste ochotna/ochoten se setkat s advokátem protistrany dle čl.11/1 etického kodexu ČAK?	☐	☐

8. Setkáváte se při své práci s něčím, co by bylo podle Vás potřeba v rámci interdisciplinární spolupráce zlepšit? (Například při komunikaci se soudy, OSPODy, či jinými profesemi)

9. Je podle Vás v případě rodičovských konfliktů vhodné širší provázání v interdisciplinární spolupráci a zavedení postupu pro všechny zapojené profese jednat (až na výjimky jako jsou např. domácí násilí) jen s oběma rodiči současně? Nebo považujete za lepší na rodiče v tomto netlačit?

10. Pokud by jste k tomuto tématu chtěl/a cokoliv dodat, budu ráda za jakýkoliv další podnět.